

Nrewid. 187/2012/P/12/149/LLU

Informacja o wynikach kontroli

DZIAŁALNOŚĆ OCHOTNICZYCH HUFCÓW PRACY

MISJA

Najwyższej Izby Kontroli jest dbałość o gospodarność i skuteczność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej

WIZJA

Najwyższej Izby Kontroli jest cieszący się powszechnym autorytetem najwyższy organ kontroli państwowej, którego raporty będą oczekiwanym i poszukiwanym źródłem informacji dla organów władzy i społeczeństwa

Dyrektor Delegatury NIK w Lublinie:

Adam Pęziół

Akceptuję:

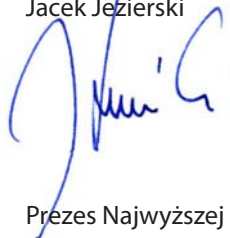
Wojciech Misiąg

Wiceprezes Najwyższej Izby Kontroli

Zatwierdzam:

Jacek Jezierski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

dnia 13.01.2013

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
T/F +48 22 444 50 00

www.nik.gov.pl

1. WPROWADZENIE	6
1.1. Temat kontroli	6
1.2. Podstawowe założenia kontroli	6
1.3. Cel i zakres kontroli	6
2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI	8
2.1. Ogólna ocena kontrolowanej działalności	8
2.2. Uwagi końcowe	9
3. WAŻNIEJSZE WYNIKI KONTROLI	11
3.1. Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych	11
3.2. Istotne ustalenia kontroli	12
3.2.1. Przygotowanie organizacyjne i prawne do realizacji zadań Ochotniczych Hufców Pracy	12
3.2.2. Kształcenie i wychowanie młodzieży	15
3.2.3. Zatrudnienie oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży.....	25
3.2.4. Wykonywanie nadzoru przez Komendanta Głównego OHP i wojewódzkich komendantów OHP.....	28
4. INFORMACJE DODATKOWE O PRZEPROWADZONEJ KONTROLI	30
4.1. Przygotowanie kontroli	30
4.2. Działania w trakcie kontroli	30
4.3. Finansowe rezultaty kontroli	31
4.4. Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli	31
5. ZAŁĄCZNIKI	34

Wykaz stosowanych skrótów i pojęć

OHP	Ochotnicze Hufce Pracy
KG	Komendant Główny
KW	Wojewódzki Komendant OHP
ŚWK	Świętokrzyska Wojewódzka Komenda OHP w Kielcach
PWK	Podlaska Wojewódzka Komenda OHP w Białymstoku
LWK	Lubelska Wojewódzka Komenda OHP w Lublinie
W-MWK	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP w Olsztynie
HP	Hufiec Pracy
ŚHP	Środowiskowy Hufiec Pracy
OSiW	Ośrodek Szkolenia i Wychowania
CEiPM	Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży
ECKiW	Europejskie Centrum Kształcenia i Wychowania w Roskoszy
CKiW	Centrum Kształcenia i Wychowania w Gołdapi
MUP/WUP	Miejski Urząd Pracy / Wojewódzki Urząd Pracy
MPIPS	Minister Pracy i Polityki Społecznej
ustawa o promocji zatrudnienia	ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. <i>o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy</i> – Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.
rozporządzenie o zadaniach OHP	rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. <i>w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy</i> – Dz. U. z 2005 r. Nr 6, poz. 41 ze zm., lub rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. <i>w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy</i> , które zastąpiło poprzednie rozporządzenie w tej sprawie – Dz. U. Nr 155, poz. 920. i weszło w życie w dniu 2 sierpnia 2011 r.
rozporządzenie o uzupełnianiu wykształcenia w OHP	rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. <i>w sprawie sposobu organizacji uzupełniania wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych</i> – Dz. U. Nr 262, poz. 2604.

Słowniczek ważniejszych pojęć

Analiza rynku pracy	gromadzenie i analiza informacji na temat ofert pracy wg zawodów, specjalności w regionie/województwie obejmująca ustaloną systematykę zawodów od poszukiwanych (deficytowych) po generujących bezrobocie (nadwyżkowych). Obejmuje także m.in. obserwację aktualnego stanu rynku pracy i ujawnione w tym zakresie prawidłowości zachodzące w odniesieniu do rozmiarów, struktury i wykorzystania zasobów siły roboczej, w tym identyfikuje potrzeby rynku pracy i monitoruje zawody deficytowe i nadwyżkowe. Dostarcza podstaw do podjęcia próby przewidywania funkcjonowania rynku pracy także w przyszłości.
Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych	proces systematycznego obserwowania zjawisk zachodzących na rynku pracy dotyczących kształtowania popytu na pracę i podaży zasobów pracy w przekroju terytorialno-zawodowym oraz formułowania na tej podstawie ocen, wniosków i krótkotrwałych prognoz niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania systemów: kształcenia zawodowego oraz szkolenia bezrobotnych.
Zawód deficytowy	zawód, na który występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie.
Zawód zrównoważony	zawód, na który występuje na rynku pracy zbliżone zapotrzebowanie do liczby osób poszukujących pracy w tym zawodzie.
Zawód nadwyżkowy	zawód, na który występuje na rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tym zawodzie. Zawód ten m.in. generuje bezrobocie.
Efektywność	ekonomiczna efektywność rozumiana jest jako stosunek pomiędzy sumą poniesionych nakładów (inwestycją), a wartością efektów jakie udało się uzyskać dzięki tym nakładom (zwrot z inwestycji). W szerszym ujęciu pojęcia efektywności oznacza: osiągnięcie najlepszych rezultatów, dających dobre wyniki przy poniesieniu najniższych kosztów.
Skuteczność	działanie skuteczne, to takie które przynosi pożądane efekty, tj. przynosi realizację zamierzonych celów.

1.1 Temat kontroli

Działalność Ochotniczych Hufców Pracy.

Kontrola numer P/12/149.

1.2 Podstawowe założenia kontroli

Kontrola planowa koordynowana została przeprowadzana z inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli, mieści się w ramach priorytetowego kierunku kontroli: **Poprawa efektywności systemu edukacyjnego.**

1.3 Cel i zakres kontroli

Celem kontroli było dokonanie oceny, z punktu widzenia kryteriów¹ określonych w art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o *Najwyższej Izbie Kontroli*², prawidłowości i efektywności wykonywania przez OHP zadań przewidzianych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy. Zbadana i oceniona została prawidłowość kształtowania oferty edukacyjnej i wychowawczej, w tym przygotowanie oferty szkoleniowej uwzględniającej możliwości kształcenia i potrzeby rynku pracy. Główne zagadnienia objęte kontrolą to:

1. realizacja zadań OHP w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży, a w szczególności:
 - zapewnienie uczestnikom OHP odpowiednich warunków do kontynuowania kształcenia ogólnego i zawodowego oraz realizacja kompleksowych działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP;
 - promowanie działalności opiekuńczo-wychowawczej OHP w środowiskach zagrożonych marginalizacją społeczną;
 - diagnozowanie potrzeb w zakresie objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży;
 - wyniki badania efektywności i skuteczności podejmowanych działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP,
2. przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a w szczególności:
 - podejmowanie i wspieranie inicjatyw służących przeciwdziałaniu bezrobociu i wychowaniu w procesie pracy;
 - prawidłowość refundowania kosztów poniesionych przez pracodawcę na wynagrodzenia i składki na ubezpieczenia społeczne młodocianych pracowników, zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego,
3. wykonywanie nadzoru przez Komendanta Głównego OHP i wojewódzkich komendantów OHP nad prawidłowością realizacji zadań OHP przez podległe jednostki.

Jednostką koordynującą kontrolę była Delegatura NIK w Lublinie. W kontroli uczestniczyły też delegatury NIK z Białegostoku, Kielc i Olsztyna.

Kontrola została przeprowadzona pod względem: legalności, gospodarności, celowości i rzetelności, na podstawie art. 2 ust. 1, w związku z art. 5 ust. 1 ustawy o NIK.

¹ Legalności, gospodarności, celowości i rzetelności.

² Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.

Postępowanie kontrolne przeprowadzono w II i III kwartale 2012 w 19 jednostkach organizacyjnych OHP³. Kontrolą objęto Komendę Główną OHP, Europejskie Centrum Kształcenia i Wychowania w Roskoszy, Centrum Kształcenia i Wychowania w Gołdapi, cztery wojewódzkie komendy OHP i podległe tym komendom centra edukacji i pracy młodzieży, ośrodki szkolenia i wychowania oraz cztery hufce pracy.

Badaniami kontrolnymi objęto lata 2009–2012 (I kwartał).

³ Wykaz skontrolowanych jednostek zamieszczono w załączniku nr 3 informacji.

2.1 Ogólna ocena kontrolowanej działalności

Doceniając istotną rolę Ochotniczych Hufców Pracy w systemie instytucji rynku pracy, które wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania, Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości⁴, działalność Ochotniczych Hufców Pracy w zakresie wykonywania przez OHP zadań przewidzianych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy.

Kontrolowane jednostki OHP były przygotowane organizacyjnie i prawnie do realizacji zadań w zakresie kształcenia i wychowania oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży. Zapewniły odpowiednie warunki lokalowe i socjalne uczestnikom OHP. Promowały działalność opiekuńczo-wychowawczą OHP w środowiskach zagrożonych marginalizacją społeczną. Uczestnikom OHP umożliwiły uzupełnianie wykształcenia ogólnego i zawodowego, a po ukończeniu nauki przystępowanie do egzaminów potwierdzających zdobycie kwalifikacji zawodowych.

Nie prowadziły jednak w wystarczającym stopniu badań efektywności podejmowanych działań opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich uczestników⁵, zwłaszcza w zakresie uzyskania przez nich pracy lub podjęcia działalności gospodarczej na własny rachunek⁶, a jeżeli takie badania podejmowały, to nie wykorzystywały wiedzy wynikającej z prowadzonych badań do skorygowania przygotowanej oferty edukacyjnej w zawodach, na które jest zapotrzebowanie na rynku pracy i mogłoby ułatwić absolwentom OHP znalezienie zatrudnienia.

Wyniki kontroli wskazują na potrzebę usprawnienia działalności w tym zakresie poprzez pełniejsze dostosowanie kierunków kształcenia do aktualnych albo przyszłych potrzeb rynku pracy. Przygotowana w kontrolowanym okresie oferta edukacyjna dla uczestników OHP nie uwzględniała wszystkich możliwości rynku edukacyjnego oraz aktualnych albo prognozowanych potrzeb rynku pracy, czyli takich, które dawałyby absolwentom największe szanse na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu kształcenia.

Stwierdzono, że kontrolowane jednostki OHP prowadzące działalność opiekuńczo-wychowawczą nie podejmowały (poza dwoma przypadkami) działań zmierzających do zmiany dotychczasowej oferty nauki zawodu w celu kształcenia w zawodach bardziej dostosowanych do potrzeb rynku pracy. Przez to naukę zawodu organizowano, w większości przypadków, w zawodach niedostosowanych do potrzeb lokalnych rynków pracy, w tym bardzo często w zawodach zaliczanych przez lokalne urzędy pracy do tzw. zawodów nadwyżkowych tj. zawodach z małymi szansami na znalezienie pracy przez absolwentów OHP.

Uniemożliwia to wydanie przez NIK pozytywnej opinii w zakresie efektywności prowadzonej przez OHP działalności w zakresie realizacji zadań przewidzianych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy oraz w przepisach wykonawczych wydanych na podstawie tej ustawy.

⁴ NIK w tej kontroli zastosowała czterostopniową skalę ocen: ocena pozytywna, ocena pozytywna z uchybieniami, ocena pozytywna z nieprawidłowościami, ocena negatywna.

⁵ Obowiązek w tym zakresie wynika z przepisów § 1 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. Nr 155, poz. 920).

⁶ W wyniku przeprowadzonej przez NIK anonimowej ankiety wśród absolwentów OHP z lat 2009–2011, 69,9% ankietowanych potwierdziło, że żadna jednostka OHP nie interesowała się ich losami zwłaszcza czy znaleźli pracę po ukończeniu kształcenia w OHP.

Nadzór nad podległymi jednostkami sprawowany przez skontrolowanych wojewódzkich komendantów OHP oraz Komendanta Głównego OHP – w kontrolowanym zakresie – nie był dostatecznie sprawny i efektywny.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały w szczególności na:

- pogorszeniu wskaźnika skuteczności kształcenia, w objętych kontrolą jednostkach, mierzonego „stopniem zdawalności” egzaminów na tytuły kwalifikacyjne, [str. 18];
- niezapewnieniu wymaganej przepisami wewnętrznymi opieki psychologiczno-pedagogicznej i pielęgniarstwa w jednostkach o charakterze stacjonarnym (podległych Lubelskiemu Wojewódzkiemu Komendantowi OHP oraz Podlaskiemu Wojewódzkiemu Komendantowi OHP i w CKiW w Gołdapi), [str. 12–14];
- zatrudnieniu na stanowiskach instruktorów praktycznej nauki zawodów: technolog robót wykończeniowych w budownictwie i cukiernik (OSiW w Radzynie Podlaskim) oraz dekarz i murarz (OSiW w Zamościu), a także w zawodzie ogrodnik (CKiW w Gołdapi), osób nieposiadających kwalifikacji wymaganych przepisami § 10 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu⁷, [str. 13];
- niezapewnieniu prawidłowego – wbrew przepisom wewnętrznym obowiązującym w tym zakresie – składu komisji rekrutacyjno-kwalifikacyjnej, co mogło skutkować nieprawidłowym rozpoznaniem preferencji uczestników przy wyborze zawodu, [str. 16–17];
- niewykonywaniu w czterech kontrolowanych jednostkach okresowych przeglądów i kontroli stanu technicznego obiektów budowlanych w zakresie przydatności ich do użytkowania, co naruszało przepisy ustawy Prawo budowlane⁸, [str. 14–15];
- niedostatecznym nadzorze ze strony Komendanta Głównego oraz komendantów wojewódzkich nad podległymi jednostkami, m.in. w zakresie powoływania i pracy komisji rekrutacyjnych, kształtowania oferty nauki zawodów dostosowanych do potrzeb rynku pracy, badaniem efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków, [str. 16–18, 20–21, 28–29].

2.2 Uwagi końcowe

Wyniki kontroli wskazują na potrzebę podjęcia działań mających na celu pełniejsze dostosowanie oferowanych kierunków kształcenia do aktualnych albo przyszłych potrzeb rynku pracy. Jednostki OHP winny także monitorować efektywności podejmowanych działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników poprzez zbieranie informacji o ich losach w zakresie uzyskania przez nich pracy lub podjęcia działalności gospodarczej na własny rachunek.

Badania efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych powinny także obejmować rozpoznanie potrzeb rynku pracy i potencjalnych możliwości rynku edukacyjnego w zakresie organizowania nauki w zawodach dostosowanych do zapotrzebowania rynku pracy, tj. w zawodach dających największe szanse na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu nauki. Wyniki tych badań, OHP powinny wykorzystywać przy doborze kierunków kształcenia, w celu przygotowania uczestników OHP w zawodach, na które jest zapotrzebowanie na rynku pracy i ułatwienie absolwentom OHP znalezienie zatrudnienia.

⁷ Dz. U. Nr 244, poz. 1626.

⁸ Art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c oraz art. 62 ust. 1 pkt 1 lit. c i art. 62 ust. 1 pkt 2.

Praca jest istotnym czynnikiem socjalizacji młodzieży i pozwala na jej właściwe usamodzielnienie się i odpowiedzialne funkcjonowanie w dorosłym życiu. NIK zwraca uwagę, że zasada taka została wyrażona przez Komendanta Głównego OHP w corocznych *Wytocznych w sprawie rekrutacji młodzieży do jednostek opiekuńczo-wychowawczych ochotniczych Hufców Pracy w zakresie organizacji kształcenia i przygotowania zawodowego*.

3.1 Charakterystyka uwarunkowań ekonomicznych i organizacyjnych

Ochotnicze Hufce Pracy są finansowanymi z budżetu państwa państwowymi jednostkami budżetowymi wykonującymi zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania. Umożliwiają uczestnikom uzupełnienie wykształcenia podstawowego, gimnazjalnego lub ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego oraz zdobycie kwalifikacji zawodowych. OHP specjalizują się w działaniach na rzecz młodzieży, w wieku od 15 do 25 roku życia, zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz bezrobotnej. Podstawową grupę stanowi młodzież zaniedbana, o zmniejszonych szansach życiowych, pochodząca ze środowisk niedostosowanych społecznie, w dużej części patologicznych, czasem kryminogennych, mająca trudności w szkole.

System organizacyjny Ochotniczych Hufców Pracy obejmuje swoim zasięgiem całą Polskę i na poszczególnych szczeblach zarządzania jest realizowany poprzez Komendę Główną OHP oraz podległe jej wojewódzkie komendy OHP, ośrodki szkolenia zawodowego oraz centra kształcenia i wychowania.

W strukturze organizacyjnej OHP (wg stanu na koniec marca 2012 r.) funkcjonowało ogółem 825 jednostek organizacyjnych (o 136 więcej w stosunku do 2009 r.), w tym: Komenda Główna, dziewięć centrów kształcenia i wychowania, pięć ośrodków szkolenia zawodowego, 16 wojewódzkich komend; 29 ośrodków szkolenia i wychowania, 103 hufce pracy, 79 środowiskowych hufców pracy, 49 centrów edukacji i pracy młodzieży, 109 młodzieżowych biur pracy i ich filii, 106 klubów pracy, 49 mobilnych centrów informacji zawodowej, 33 młodzieżowe centra kariery, 20 rejonowych ośrodków szkolenia zawodowego oraz 217 jednostek utworzonych w ramach realizowanego przez OHP projektu pt. „OHP jako realizator usług rynku pracy”. Ze względu na charakter realizowanych zadań podstawowe jednostki OHP dzielą się na dwie grupy:

- **jednostki o charakterze opiekuńczo-wychowawczym** (220), do których zaliczają się centra kształcenia i wychowania, ośrodki szkolenia i wychowania, hufce pracy oraz środowiskowe hufce pracy. W jednostkach tych przebywa i uczy się rocznie około 32 tys. młodzieży;
- **jednostki realizujące zadania na rzecz rynku pracy**, tworzące sieć blisko 350 podmiotów, a wśród nich: centra edukacji i pracy młodzieży, mobilne centra informacji zawodowej, młodzieżowe biura pracy i ich filie, kluby pracy oraz młodzieżowe centra kariery, punkty pośrednictwa pracy. Z usług tych jednostek korzysta rocznie ponad 500 tys. młodzieży⁹.

Celem przedsięwzięć podejmowanych przez OHP jest udzielanie wsparcia młodemu człowiekowi w zaplanowaniu indywidualnej kariery zawodowej, umożliwienie nauki zawodu w celu zdobycia kwalifikacji zawodowych pomocnych w uzyskaniu i utrzymaniu zatrudnienia.

Kształcenie w Ochotniczych Hufcach Pracy organizowane jest w trzech typach jednostek:

- ♦ **Centra kształcenia i wychowania** (podlegają KG OHP) – jednostki o charakterze ponadregionalnym, których usługi kierowane są głównie do młodzieży pochodzącej z województw, które nie posiadają jednostek organizacyjnych OHP z zakwaterowaniem;
- ♦ **Hufce pracy, środowiskowe hufce pracy** (podlegają KW OHP) – zapewniają zatrudnienie wraz z możliwością uzupełnienia posiadanego wykształcenia. Odbywa się to poprzez naukę w gimnazjach z klasami przysposabiającymi do pracy, gimnazjach dla dorosłych, zasadniczych szkołach zawodowych czy na kursach zawodowych. Przygotowanie do zawodu odbywa się bezpośrednio u pracodawcy. Hufce środowiskowe uwzględniają potrzeby i specyfikę młodzieży pochodzącej z określonego środowiska;

⁹ Według danych zamieszczonych na stronie internetowej KG OHP.

- ◆ **Ośrodki szkolenia i wychowania** (podlegają KW OHP) – pobyt w tego typu ośrodkach adresowany jest do młodzieży wyrastającej w rodzinach patologicznych bądź ubogich, których nie stać na finansowanie kształcenia swych dzieci. W trakcie pobytu w Ośrodku młodzież zdobywa bądź uzupełnia wykształcenie, nabywa kwalifikacje zawodowe oraz zdobywa praktyczne doświadczenie zawodowe.

Jednostki OHP zatrudniały wyspecjalizowaną kadrę do prowadzenia działalności opiekuńczo-wychowawczej. Stan zatrudnienia w tych jednostkach (na dzień 31 marca 2012 r.) wynosił łącznie 3.370,70 etatów (w KG OHP wynosił 96 etatów) tj. o 697,46 etatów¹⁰ więcej w stosunku do 2009 r. (w KG OHP o 2,45 etatu więcej). Na koniec 2011 roku nastąpił wzrost zatrudnienia o 601,54 etatu w wyniku likwidacji 36 gospodarstw pomocniczych z dniem 31 grudnia 2010 r. oraz utworzeniem z dniem 1 stycznia 2011 r. czterech Ośrodków Szkolenia Zawodowego w: Mińsku Mazowieckim, Radomiu, Włocławku i Wrocławiu¹¹.

Łączne wydatki Komendy Głównej oraz podległych jej jednostek organizacyjnych wyniosły¹² w 2009 roku kwotę 184.859,6 tys. zł, w 2010 roku – 200.602,9 tys. zł, a w roku 2011 – 247.076,8 tys. zł. W badanym okresie zrealizowano 432 projekty edukacyjno-szkoleniowo-wychowawcze adresowane do młodzieży, w szczególności zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz bezrobociem. Wartość tych projektów wynosiła łącznie 230.517 tys. zł., były one finansowane bądź współfinansowane m.in. przez Unię Europejską, Fundację Polsko-Niemieckiej Wymiany Młodzieży, Polsko-Litewski Fundusz Wymiany Młodzieży. 12 projektów o łącznej wartości 188.853,4 tys. zł, realizowała bezpośrednio Komenda Główna. W ramach największego z tych projektów pn. „OHP jako realizator usług rynku pracy” (o wartości 99.538 tys. zł): przeszkolono 7.793 osób (uczestników OHP); utworzono 217 jednostek organizacyjnych (98 punktów pośrednictwa pracy, 100 młodzieżowych centrów kariery oraz 19 ośrodków szkolenia zawodowego); stworzono 546 (w 2011 r.) i 502 (w I kw. 2012 r.) miejsc pracy (etatów w przeliczeniu na pełnozatrudnionych).

3.2 Istotne ustalenia kontroli

3.2.1. Przygotowanie organizacyjne i prawne do realizacji zadań Ochotniczych Hufców Pracy

Kontrolowane jednostki były przygotowane organizacyjnie i prawnie do realizacji zadań OHP przewidzianych w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*¹³, w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży, zatrudnienia oraz przeciwdziałania ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, a także zadań nałożonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w *sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy*¹⁴.

Nie zapewniono jednak w jednostkach opiekuńczo-wychowawczych pełnej opieki psychologiczno-pedagogicznej i pielęgniarskiej oraz niezbędnej liczby wychowawców.

¹⁰ Bez uwzględnienia 3.496 pracowników młodocianych zatrudnionych w celu nauki zawodu przez gospodarstwa pomocnicze i przejętych z dniem 1 stycznia 2011 roku przez jednostki organizacyjne OHP po likwidacji gospodarstw pomocniczych.

¹¹ W wyniku realizacji porozumienia zawartego w dniu 23 września 2010 r. z Ministrem Gospodarki w uzgodnieniu z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej w sprawie przejęcia przez Komendę Główną mienia, nieruchomości oraz zadań realizowanych przez likwidowane zakłady budżetowe, tj. ośrodki centralnego szkolenia maszynistów w ww. miejscowościach.

¹² Łącznie z wydatkami finansowanymi i współfinansowanymi z budżetu środków europejskich.

¹³ Dz. U z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.

¹⁴ Dz. U. Nr 155, poz. 920.

Szczegółową organizację i zakres działania komórek organizacyjnych poszczególnych jednostek OHP zawarto w regulaminach organizacyjnych¹⁵. NIK stwierdziła, że w pięciu jednostkach (Świętokrzyska Wojewódzka Komenda OHP w Kielcach, Centrum Kształcenia i Wychowania w Gołdapi, Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Zamościu, Hufiec Pracy w Skarżysku Kamiennej, Hufiec Pracy w Ełku) nie uwzględniono wynikającego z § 1 ust. 1 pkt 7 ww. rozporządzenia, obowiązku badania efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności poprzez zbieranie informacji o losach wychowanków.

Za wyjątkiem zatrudnienia na stanowiskach czterech instruktorów praktycznej nauki zawodu¹⁶ (technolog robót wykończeniowych w budownictwie i cukiernik w OSiW w Radzynie Podlaskim oraz dekarz i murarz w OSiW w Zamościu) oraz jednego wychowawcy w CKiW w Gołdapi¹⁷, kadra wychowawcza jednostek spełniała wymagania określone w przepisach.

W niektórych jednostkach opiekuńczo-wychowawczych (podległych Lubelskiemu Wojewódzkiemu Komendantowi OHP¹⁸ oraz Podlaskiemu Wojewódzkiemu Komendantowi OHP¹⁹) nie zapewniono jednak liczby wychowawców zgodnej z wytycznymi Komendanta Głównego OHP, tj. jednego wychowawcy na 30 uczestników dochodzących i jednego wychowawcy na 15 uczestników stacjonarnych.

- *W LWK OHP według stanu na dzień 1 października 2009 r. niedobór przekraczający jeden etat wystąpił w pięciu²⁰ z 11 jednostek, podobnie jak na dzień 1 października 2010 r.²¹, natomiast na dzień 1 października 2011 r. w czterech jednostkach²². Najwyższy niedobór występował w Środowiskowym Hufcu Pracy w Lublinie (od 6,08 etatu w 2009 r. do 2,58 etatu w 2011 r.). Z kolei liczba etatów wychowawczych w OSiW w Zamościu według stanu na 1 października 2010 r. i 1 października 2011 r. była wyższa o 1,67 od określonej w wytycznych Komendanta Głównego OHP.*

Nie zapewniono także pełnej opieki psychologiczno-pedagogicznej (OSiW w Wasilkowie i Zamościu, HP Włodawa) i pielęgniarskiej (OSiW w Zamościu i w Wasilkowie) w jednostkach o charakterze stacjonarnym.

- *Do dnia zakończenia kontroli NIK, Lubelski Wojewódzki Komendant OHP nie zrealizował zalecenia pokontrolnego Komendanta Głównego OHP, dotyczącego zapewnienia uczestnikom OSiW w Zamościu opieki psychologa i pielęgniarki²³. Brak pracowników na tych stanowiskach naruszał postanowienia zarządzenia Komendanta Głównego OHP Nr 12/BOA z dnia 24 kwietnia 2008 r. w sprawie wprowadzenia „Ramowych zasad organizacji i funkcjonowania ośrodków szkolenia i wychowania OHP”. Opieki psychologa nie zapewniono też w ŚHP we Włodawie. Z kolei, w OSiW w Radzynie Podlaskim brakowało pedagoga i pielęgniarki. Zapewnienie pełnej opieki psychologiczno-pedagogicznej jest szczególnie istotne w odniesieniu do działań opiekuńczo-*

¹⁵ Np. Regulamin organizacyjny Komendy Głównej został wprowadzony zarządzeniem nr 35/BOA z 8 października 2011 r.

¹⁶ Nieposiadających kwalifikacji wymaganych przepisami § 10 ust. 2 pkt 2 w związku z ust 4 i 5 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 15 grudnia 2010 r. w sprawie praktycznej nauki zawodu (Dz. U. Nr 244, poz. 1626.).

¹⁷ Od lipca 2011 r. był zatrudniony pomimo nieposiadania wyższego wykształcenia, wymaganego przepisami rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 kwietnia 2008 roku w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w niektórych jednostkach państwowej sfery budżetowej (Dz. U, Nr 82, poz. 495 ze zm.).

¹⁸ W pięciu hufcach niedobór wynosił od 1,10 etatu w OSiW w Zamościu do 6,08 etatu w ŚHP w Lublinie.

¹⁹ W pięciu hufcach (w skrajnym przypadku jeden wychowawca przypadał na 40 uczestników).

²⁰ W HP w Łukowie niedobór wyniósł 1,33 etatu, w HP w Biłgoraju 1,67 etatu, w ŚHP w Kraśniku 1,10 etatu, w OSiW w Zamościu 1,83 etatu i w ŚHP w Lublinie 6,08 etatu. Ww. wyliczenia uwzględniają dodatkowo etaty Komendantów HP w Biłgoraju i ŚHP w Lublinie, którzy posiadali przypisane grupy wychowawcze.

²¹ W HP w Tomaszowie Lubelskim (1,27 etatu), w HP w Łukowie (1,33 etatu), w HP w Biłgoraju (1,33 etatu), OSiW w Radzynie Podlaskim (1,67 etatu) i w ŚHP w Lublinie (3,18 etatu).

²² W HP w Tomaszowie Lubelskim (1,13 etatu), w HP w Łukowie (1,33 etatu), w HP w Biłgoraju (1,27 etatu) i w ŚHP w Lublinie (2,58 etatu).

²³ Pismo z dnia 22.04.2009 r. Nr BKG-ZKW-0921/2-5/2009.

wychowawczych podejmowanych wobec docelowej grupy młodzieży²⁴, Ponadto, niepełna opieka w tym zakresie nad uczestnikami stale przebywającymi w jednostkach stacjonarnych może utrudniać ograniczanie ich fluktuacji oraz poziomu nieusprawiedliwionych absencji na zajęciach teoretycznych i praktycznych.

We wszystkich skontrolowanych jednostkach zapewniono odpowiednie warunki lokalowe i socjalne dla uczestników OHP pobierających naukę w systemie stacjonarnym lub dochodzącym. Budynki i pomieszczenia, w których przebywali uczestnicy OHP w większości przypadków poddawano okresowym kontrolom stanu technicznego w zakresie mogącym spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska, wypełniając tym samym obowiązki nałożone na właścicieli lub zarządców nieruchomości²⁵.

Obowiązki właścicieli (zarządców) obiektów budowlanych w zakresie utrzymania tych obiektów we właściwym stanie technicznym oraz przeprowadzania okresowych kontroli reguluje ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane (prb)*²⁶. Zgodnie z art. 64 ust. 1 (*prb*), właściciel lub zarządca jest obowiązany prowadzić dla każdego budynku oraz obiektu budowlanego niebędącego budynkiem, którego projekt jest objęty obowiązkiem sprawdzenia, o którym mowa w art. 20 ust. 2 (*prb*) (z wyłączeniem przypadków wskazanych w art. 64 ust. 2), książkę obiektu budowlanego, stanowiącą dokument przeznaczony do zapisów dotyczących przeprowadzanych badań i kontroli stanu technicznego, remontów i przebudowy, w okresie użytkowania obiektu budowlanego.

Nieprawidłowości w omawianym obszarze NIK stwierdziła w OSiW w Zamościu, w OSiW w Mrągowie oraz HP w Skarżysku-Kamiennej. W przypadku OSiW w Zamościu kontrola objęła sprawdzenie realizacji wniosków pokontrolnych skierowanych do Kierownika Ośrodka Szkolenia i Wychowania w Zamościu w wystąpieniu pokontrolnym (znak LLU-4101-05-03 z dnia 13 lipca 2011r.)²⁷. NIK wniosła wówczas m.in. o uzupełnienie książek obiektów budowlanych Ośrodka. Stwierdzono, że książki obiektów budowlanych nadal były prowadzone niezgodnie z § 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. *w sprawie książki obiektu budowlanego*²⁸, ponieważ nie zawierały: protokołów odbioru obiektów, pozwoleń na użytkowanie i innych wymaganych informacji i dokumentów, a informacja przekazana przez Kierownika Ośrodka Szkolenia i Wychowania w Zamościu do NIK o zrealizowaniu wniosków pokontrolnych była nierzetelna.

W okresie od 1 stycznia 2009 r. do 19 czerwca 2012 r. Hufiec w Skarżysku-Kamiennej wykorzystywał na zajęcia sportowe i prowadzenie konferencji z udziałem uczestników OHP pomieszczenie o powierzchni użytkowej 120 m² zlokalizowane w budynku stanowiącym własność Parafii Rzymsko-Katolickiej w Skarżysku-Kamiennej w oparciu o umowę użyczenia zawartą przez Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Komendanta OHP z proboszczem miejscowej parafii. Komendant nie interesował się czy są przeprowadzane okresowe przeglądy i kontrole stanu technicznego obiektów budowlanych w zakresie przydatności ich do użytkowania, wymagane przepisami ustawy *Prawo budowlane*.

²⁴ Zgodnie z dokumentami „Ramowe zasady organizacji i funkcjonowania OSiW OHP” oraz „Organizacja i zasady funkcjonowania ŚHP nowego typu” w kręgu zainteresowania jednostek OHP jest przede wszystkim młodzież o zmniejszonych szansach życiowych, pochodząca z rodzin dysfunkcyjnych, patologicznych, niewydolnych materialnie, niedostosowana społecznie, wymagająca i poszukująca opieki.

²⁵ Obowiązki właścicieli (zarządców) obiektów budowlanych w zakresie utrzymania tych obiektów we właściwym stanie technicznym oraz przeprowadzania okresowych kontroli reguluje ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623).

²⁶ Dz.U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623.

²⁷ Kontrola P/11/145 „Gospodarowanie przez Ochotnicze Hufce Pracy publicznymi środkami finansowymi i mieniem Skarbu Państwa w województwie lubelskim”.

²⁸ Dz. U. Nr 120, poz. 1134.

W dwóch jednostkach (ECKiW w Roskoszy, OSiW w Mrągowie) nie dopełniono obowiązku²⁹ przeprowadzenia praktycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji z tych budynków, w terminie nie dłuższym niż trzy miesiące od dnia rozpoczęcia korzystania z obiektu przez nowych użytkowników (w liczbie ponad 50 osób), co mogło wpłynąć na pogorszenie bezpieczeństwa uczestników OHP.

- *W OSiW w Mrągowie w latach 2009–2010 nie dokonywano takiego sprawdzenia, a w 2011 r. przeprowadzona ewakuacja odbyła się bez powiadamiania właściwej jednostki straży pożarnej i nie została udokumentowana (§ 17 ust. 4 rozporządzenia).*
- *Kierownik OSiW w Zamościu, przeprowadzając w roku 2011 praktyczne sprawdzenie organizacji oraz warunków ewakuacji z budynków, w których przebywają uczestnicy OHP nie powiadomił o terminie przeprowadzenia tych działań komendanta powiatowego Państwowej Straży Pożarnej (§ 17 ust. 4 rozporządzenia), a powiadomienie przez kierownika OSiW w Radzynie Podlaskim nastąpiło dopiero w dniu przeprowadzenia działań.*

3.2.2 Kształcenie i wychowanie młodzieży

Jednostki Ochotniczych Hufców Pracy promowały działalność OHP w środowiskach uznanych za zagrożone wykluczeniem społecznym. Pracownicy centrów edukacji i pracy młodzieży oraz członkowie komisji rekrutacyjnych powołanych przez kierowników jednostek opiekuńczo-wychowawczych przeprowadzali prezentacje w szkołach i gminach, spotykali się z dyrektorami szkół, pedagogami szkolnymi i uczniami, a także pracownikami socjalnymi ośrodków pomocy społecznej, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi. Rozprowadzano także informatory z ofertą szkoleniową, plakaty, ulotki w najbliższych gminach (np. w przypadku HP w Łukowie siedmiu wójtów okolicznych gmin potwierdziło prowadzenie przez hufiec akcji informacyjnej na terenie ich gmin).

Kontrolowane jednostki diagnozowały także potrzeby uczestników OHP w zakresie objęcia ich działaniami opiekuńczo-wychowawczymi. Podejmowano działania, mające na celu rozpoznanie skali zagrożenia wykluczeniem społecznym osób w wieku 15-18 lat, które mimo obowiązku szkolnego wypadły z systemu edukacji i nie kontynuowały nauki oraz pozostawały bez pracy.

Ocenę potrzeb uczestników inicjowano już na etapie kwalifikowania do jednostek OHP, poprzez analizę treści arkuszy osobowych na etapie rekrutacyjnym. Informacje zawarte w arkuszach, takie jak dotychczasowy przebieg nauki, karalność (rodzaj wykroczenia, rodzaj wyroku), dane socjalno-bytowe, odległość od miejsca zamieszkania – były uzupełniane i weryfikowane poprzez wywiady pracowników jednostek OHP z rodzicami uczestników, opiekunami prawnymi i kuratorami.

W ramach diagnozowania potrzeb w zakresie objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży zaniedbanej wychowawczo i niedostosowanej społecznie, Komendy wojewódzkie OHP oraz podległe jednostki współpracowały z kuratorami sądów rodzinnych i sądów dla nieletnich, organami policji, ośrodkami pomocy społecznej i stowarzyszeniami.

- *Świętokrzyska Wojewódzka Komenda OHP, w ramach działań służących przeciwdziałaniu marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży oraz przygotowaniu jej do aktywnego poruszania się po aktualnym rynku pracy zawarła m.in. porozumienia z 20 jednostkami samorządu terytorialnego, Stowarzyszeniem „Nadzieja Rodziny” i Komendą Wojewódzką Policji w Kielcach. W badanym okresie do pobierania nauki w OHP zrekrutowano m.in. 463 osoby z rodzin patologicznych oraz 237 osób, które przed przyjęciem do OHP weszły w konflikt z prawem.*

Analiza wszystkich rocznych planów dotyczących działalności merytorycznej wykazała, że podejmowane działania były zgodne, do 1 sierpnia 2011 r., z kierunkami określonymi

²⁹ Wynikającego z § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 109, poz. 719 ze zm.).

w rozporządzeniu Ministra Gospodarki i Pracy w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy, a po tym okresie – rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy.

- Świątokrzyska Wojewódzka Komenda OHP w latach szkolnych 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011 Komenda zrealizowała główne planowane zadania dotyczące: przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, jej zatrudnienia, kształcenia i wychowania - plan objęcia tymi zadaniami 2.782 osób został zrealizowany w liczbie 2.845 osób (102,3%); zapewnienia uczestnikom warunków do podwyższania kwalifikacji ogólnych i zawodowych oraz przekwalifikowania - plan 2.710 osób, wykonano w liczbie 2.780 osób (102,6%); rekrutacji młodzieży do OHP - plan wynoszący 1.237 osób zrealizowano w liczbie 1.549 osób (125,2%); działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP i ich rodzin - realizowano 84 programy profilaktyczne, wychowawcze i resocjalizacyjne wśród młodzieży zagrożonej demoralizacją i wchodzącą w konflikt z prawem, w tym 18 programów wojewódzkich o profilu edukacyjno-profilaktycznym i resocjalizacyjnym, w których łącznie uczestniczyło około 3,5 tys. osób.

Komendant Główny OHP w wydanych zarządzeniach w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczych w Ochotniczych Hufcach Pracy³⁰ w rozdziale I pt. Zasady rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych w aspekcie organizacyjnym, określił m.in., że zadaniem OHP jest wyrównywanie szans młodzieży znajdującej się w gorszej od rówieśników sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym w szczególności pochodzących z obszarów wiejskich oraz dotkniętych ubóstwem, a wsparcie OHP polega na objęciu jej opieką wychowawczą i socjalną oraz umożliwieniu uzupełnienia wykształcenia, zdobycia kwalifikacji poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy. Przy tym obowiązuje zasada, w myśl której praca jest jednym z głównych czynników socjalizacji młodzieży pozwalającej na jej właściwe usamodzielnienie i odpowiedzialne funkcjonowanie w dorosłym życiu.

Nadzór wojewódzkich komendantów OHP w zakresie prawidłowości prowadzenia rekrutacji przez jednostki opiekuńczo-wychowawcze był niewystarczający³¹. W szczególności nie przeciwdziałali oni powoływaniu przez kierowników podległych jednostek komisji rekrutacyjnych w składzie nieodpowiadającym wytycznym Komendanta Głównego OHP³². Analiza w zakresie prawidłowości składów komisji powołanych na potrzeby rekrutacji na rok szkolny 2009/2010, 2010/2011 wykazała, że żaden z kierowników podległych jednostek nie powołał komisji rekrutacyjnej w prawidłowym składzie, tj. spośród 11 jednostek tylko w skład jednej komisji wchodził doradca zawodowy, w pięciu jednostkach nie uwzględniono udziału przedstawicieli władz samorządowych, w żadnej jednostce nie było przedstawiciela ośrodka pomocy społecznej, a w sześciu jednostkach nauczycieli ze szkół, do których mają uczęszczać uczestnicy.

- Kierownik Ośrodka Szkolenia i Wychowania w Zamościu nie powoływał do składu komisji rekrutacyjno-kwalifikacyjnych m.in. przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i miejscowego ośrodka pomocy społecznej ani doradcy zawodowego.

Z uchybieniem obowiązujących w OHP procedur niektóre komisje rekrutacyjno-kwalifikacyjne przyjmowały kandydatów bez kompletu dokumentów (w tym dokumentów dotyczących rozpoznania preferencji uczestników do zawodu). W przypadku Ośrodka Szkolenia i Wychowania w Zamościu

³⁰ Wytyczne w sprawie rekrutacji młodzieży do jednostek opiekuńczo-wychowawczych ochotniczych Hufców Pracy w zakresie organizacji kształcenia i przygotowania zawodowego (na rok 2009/2010), Wytyczne w sprawie rekrutacji młodzieży do jednostek opiekuńczo-wychowawczych ochotniczych Hufców Pracy na rok szkolny 2010/2011 w zakresie organizacji kształcenia i przygotowania zawodowego.

³¹ W przypadku ECKiW w Rozkoszy i CKiW w Gołdapi nadzór wykonuje KG OHP.

³² Wytyczne w sprawie rekrutacji młodzieży do jednostek opiekuńczo-wychowawczych OHP na lata szkolne 2008/2009, 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012.

w ten sposób zakwalifikowano w latach 2008/2009–2010/2011 wszystkich uczestników³³. W skład komisji rekrutacyjnych, powołanych przez Komendanta Hufca w Łukowie do przeprowadzenia naboru nie tylko nie wchodził doradca zawodowy, ale także nie pozyskano opinii doradcy zawodowego w stosunku do wszystkich przyjętych uczestników³⁴.

Brak w komisjach doradców zawodowych, którzy mieli badać predyspozycje i preferencje zawodowe rekrutowanej młodzieży, ograniczał rzetelną realizację § 3 ust. 2 pkt 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełniania wykształcenia ogólnego młodzieży w OHP oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych. Przepis ten stanowi, że dobór formy, kierunku i poziomu kształcenia uczestników OHP odbywa się z uwzględnieniem wieku, wykształcenia, cech psychofizycznych i zainteresowań uczestników OHP. Waga odpowiedniego doboru zawodu i form kształcenia była także podkreślana w wytycznych Komendanta Głównego OHP w sprawie organizacji kształcenia i wychowania, a także w dokumencie „System kształcenia i szkolenia w OHP”.

W latach szkolnych 2008/2009 – 2010/2011 łączna liczba absolwentów OHP pobierających naukę w formie nauki zawodu i przyuczanych do zawodu wyniosła 33.860 osób. W tym okresie naukę pobierało odpowiednio: 30.743 osoby, 32.436, 32,939, a według stanu na 31 marca 2012 roku naukę kontynuowało 31.406 uczestników. Tytuły kwalifikacyjne w roku szkolnym 2008/2009 uzyskało 5.046 osób (88,2% absolwentów), w roku szkolnym 2009/2010 – 5.310 (89,1%), a w roku szkolnym 2010/2011 – 5.513 (89,3%), z tego w: hufcach pracy 12.691, środowiskowych hufcach pracy 14.395, ośrodkach szkolenia i wychowania 2.743 i centrach kształcenia i wychowania 1.577.

Uczestnikom OHP umożliwiono uzupełnienie wykształcenia oraz zdobycie kwalifikacji zawodowych poprzez praktyczną naukę zawodu we własnych warsztatach szkoleniowo-produkcyjnych lub u pracodawców zewnętrznych. M.in. kierowano uczestników OHP do:

- szkół i placówek, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty³⁵;
- instytucji szkoleniowych, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
- pracodawców lub zatrudniano ich w jednostkach OHP w celu odbycia przygotowania zawodowego, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Uczestnikom OHP umożliwiono przystępowanie do egzaminów potwierdzających zdobycie kwalifikacji zawodowych. Według Dyrektora Biura Edukacji i Wychowania Komendy Głównej „zdawalność” egzaminów na tytuły kwalifikacyjne jest jednym z najważniejszych wskaźników efektywności realizacji procesu przygotowania zawodowego uczestników OHP. W związku z powyższym Komenda poddawała go wnikliwej ocenie, także na poszczególnych etapach kształcenia. W wytycznych do organizacji roku szkoleniowego Komenda Główna zalecała bieżące monitorowanie wyników w nauczaniu teoretycznym i zawodowym.

³³ Udział wymienionych doradców zawodowych oraz przedstawicieli władz samorządowych w komisji rekrutacyjnej był w latach 2011/2012 fakultatywny (zarządzenie KG OHP 10 BOA z 14.03.2011 r.)

³⁴ W pkt VII wytycznych Komendanta Głównego OHP w sprawie rekrutacji uczestników do OHP: Nr 9 BOA z dnia 28 kwietnia 2009 r., Nr 12 BOA z dnia 22 kwietnia 2010 r. oraz Nr 10 BOA z dnia 14 marca 2011 r. do zadań doradcy zawodowego należało badanie predyspozycji i preferencji zawodowych rekrutowanej młodzieży.

³⁵ Dz. U. z 2004 r., Nr 256, poz. 2572 ze zm.

Skuteczność kształcenia, obliczona dla wszystkich jednostek OHP w kraju, mierzona „stopniem zdawalności”, wyniosła 89,2% w roku szkolnym 2007/2008, 92,1% w roku 2008/2009 i 95,9% w roku szkolnym 2009/2010³⁶.

Natomiast średnia uzyskana przez kontrolowane jednostki podległe komendantom wojewódzkim wykazała pogorszenie zdawalności egzaminów na tytuły kwalifikacyjne (potwierdzające kwalifikacje zawodowe). I tak, w roku 2010/2011 wskaźnik ten w Warmińsko-Mazurskiej Komendzie OHP wniósł 84,1% w (w porównaniu do 89,9% i 90,9% w latach 2008/2009 i 2009/2010). W LWK OHP w 2008/2009 wskaźnik ten wyniósł 96%, a w roku 2009/2010 97% i w roku 2010/2011 zmniejszył się do 87%. Pogarszające się wskaźniki zdawalności uzyskane w roku szkolnym 2010/2011 wskazują na niedostateczny nadzór kontrolowanych komendantów wojewódzkich nad podległymi jednostkami oraz na niedostateczną pracę dydaktyczno-wychowawczą w poszczególnych jednostkach o charakterze opiekuńczo-wychowawczym.

- *Nie udało się Świętokrzyskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP w pełni zrealizować zaleceń zespołu Komendy Głównej OHP ds. oceny realizacji zadań w zakresie poprawy wskaźników dotyczących zdawanych egzaminów kwalifikacyjnych przed okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi przez absolwentów OHP. W latach 2009–2011 naukę w zasadniczych szkołach zawodowych zakończyło łącznie 596 absolwentów OHP. W tym okresie do egzaminów na tytuł kwalifikacyjny przystąpiło łącznie 592 absolwentów (99,3%). Przed okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi do egzaminów kwalifikacyjnych przystąpiły 363 osoby, a zdały - 284 osoby (78,2%). Najmniej absolwentów (69,8%) zdało egzaminy przed okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi w roku szkolnym 2009/2010. Natomiast do egzaminów kwalifikacyjnych przed izbami rzemieślniczymi przystąpiło w badanym okresie 229 osób, a zdały - 223 osoby (97,4%). Zastępca Komendanta Wojewódzkiego OHP, podał m.in., że w trakcie całego cyklu kształcenia, instruktorzy praktycznej nauki zawodu zwracają szczególną uwagę na przygotowanie młodzieży do egzaminów. W celu zmiany tej niekorzystnej sytuacji kadra wychowawcza opracowywała plany naprawcze w zakresie poprawy wskaźników edukacyjnych i poprawienia zdawalności na tytuły kwalifikacyjne.*

Jednostki OHP posiadały wystarczającą bazę szkoleniową i materialną, która dawała możliwość uczestnikom OHP uzupełniania wykształcenia podstawowego, gimnazjalnego lub ponadgimnazjalnego oraz zdobycie kwalifikacji zawodowych poprzez praktyczną naukę zawodu u pracodawców zewnętrznych i we własnych warsztatach szkoleniowo-produkcyjnych.

Średnioroczne koszty utrzymania jednego uczestnika OHP były zróżnicowane w poszczególnych jednostkach m.in. z uwagi na proporcje uczestników OHP z zakwaterowaniem w stosunku do uczestników bez zakwaterowania, specyfiki obiektów (siedzib jednostek), czy z faktu posiadania własnych warsztatów szkoleniowych, co powodowało konieczność zatrudniania instruktorów, zakupu narzędzi i materiałów. W przypadku uczestników:

- a) dochodzących - koszty te w 2011 r. wynosiły: 2.316,30 zł w przypadku wojewódzkich komend, z tego najwyższe (8.839,26 zł) w Małopolskiej Wojewódzkiej Komendzie (WK), zaś najniższe (136,40 zł) w Wielkopolskiej WK;
- b) stacjonarnych - średnioroczne koszty utrzymania jednego uczestnika w 2011 roku wynosiły: 11.348,67 zł w przypadku wojewódzkich komend, z tego najwyższe (21.306 zł) w Śląskiej WK, zaś najniższe (5.109,81 zł) w Lubelskiej WK.

Z ustaleń kontroli wynika, że porównanie wysokości tych kosztów jest utrudnione z uwagi na niejednakowe metody ich obliczania w poszczególnych jednostkach organizacyjnych OHP. Komenda

³⁶ Zdawalność egzaminów potwierdzających przyuczenie do wykonywania określonej pracy w zawodzie przez absolwentów OHP (dotyczy uczniów gimnazjum), przed wewnętrzną komisją egzaminacyjną powołaną przez pracodawcę w latach szkolnych 2008/2009 – 2010/2011 wynosiła 100%.

Główna nie opracowała jednolitych kryteriów szacowania kosztów kształcenia. Nie dokonywała również szczegółowej analizy tych kosztów³⁷.

Wojewódzcy komendanci w ramach badań efektywności działań podejmowanych wobec uczestników stosownie do wymogu § 1 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia³⁸ analizowali frekwencję uczestników na zajęciach, fluktuację oraz efekty nauczania tj. uzyskane oceny na zajęciach szkolnych oraz końcowe wyniki egzaminacyjne³⁹.

„Fluktuacja”, tj. stosunek liczby uczestników, którzy opuścili szeregi OHP w trakcie roku szkolnego z powodów innych niż zakończenie kształcenia do liczby wszystkich uczestników objętych opieką OHP w danym roku szkolnym, wyrażona w procentach przedstawia się następująco:

Rok szkolny	Stan ewidencyjny na 1 października	Przybyli w trakcie roku	Liczba szkolonych ogółem (2+3)	Ubyli w trakcie roku szkolnego*	Fluktuacja (% 5:4)
1	2	3	4	5	6
2008/2009	32.904	2.554	35.458	3.975	11,21
2009/2010	33.662	3.115	36.777	3.469	9,43
2010/2011	35.031	2.076	37.107	3.464	9,33

* Osoby, które zostały wykreślone z ewidencji jednostek w trakcie trwania roku szkolnego z przyczyn niezwiązanych z zakończeniem kształcenia

W OHP dokonywano bieżących analiz poziomu fluktuacji uczestników OHP, a także poziomu nieusprawiedliwionych absencji na zajęciach teoretycznych i praktycznych. W kontrolowanym okresie wojewódzcy komendanci zobowiązywali również kierowników jednostek podległych do dokonywania analiz frekwencji i fluktuacji i przedstawienia wniosków zmierzających do ich poprawy. Zagadnienia te omawiano na naradach kadry kierowniczej oraz obejmowano kontrolą wewnętrzną, w wyniku czego formułowano zalecenia dotyczące podejmowania działań zmierzających do ograniczenia liczby rezygnacji z uczestnictwa w OHP oraz zwiększenia frekwencji na zajęciach.

- *Frekwencja na zajęciach szkolnych w Warmińsko-Mazurskiej Komendzie Wojewódzkiej OHP wzrosła z 59,2% w roku szkolnym 2009/2010 do 64,5% w roku szkolnym 2010/2011, natomiast na zajęciach praktycznych odpowiednio z 78,4% do 83,3%. Zmniejszył się również odsetek uczestników opuszczających szeregi OHP (fluktuacja) z 18,1% w roku szkolnym 2008/2009 do 11,3% i 12,7% w latach 2009/2010 i 2010/2011. Wprawdzie w roku szkolnym 2010/2011 mniej absolwentów zdało z wynikiem pozytywnym końcowy egzamin na tytuły kwalifikacyjne (84,1% w porównaniu do 89,9% i 90,9% w latach szkolnych 2008/2009 i 2009/2010), jednakże sukcesywnie wzrastał wskaźnik liczby promowanych i absolwentów do ogólnej liczby kształconych, który w latach szkolnych 2008/2009, 2009/2010 i 2010/2011 wyniósł odpowiednio 68,9%, 74,9% i 79,7%.*

³⁷ Zgodnie z art. 44 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, wydatki publiczne powinny być dokonywane w sposób celowy i oszczędny, z zachowaniem zasad: uzyskiwania najlepszych efektów z danych nakładów oraz optymalnego doboru metod i środków służących osiągnięciu założonych celów (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).

³⁸ Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy oraz w § 1 ust. 1 pkt 7 Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy.

³⁹ W 2010 r. we współpracy z Uniwersytetem Opolskim badaniami ankietowymi objęto próbę liczącą 60 absolwentów OHP (z Lubelskiej Woj. Komendy OHP), którzy ukończyli naukę w LWK OHP (naukę ukończyło w tym okresie 758 uczestników OHP), jednak były to badania prowadzone na zlecenie Komendy Głównej OHP (w ramach realizacji projektu finansowanego ze środków Unii Europejskiej), a ich wyniki nie zostały wykorzystane do uzupełnienia lub zmiany oferty szkoleniowej dającej większe szanse na znalezienie przez absolwentów OHP pracy po ukończeniu nauki. Wyniki tych badań ankietowych można pobrać ze strony: http://www.efs.gov.pl/AnalizyRaportyPodsumowania/baza_projektow_badawczych_efs/Strony/Badanie_abs_dotyczace_lasow_pozycji_2010_28032011.aspx

- W Lubelskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP w poszczególnych kwartałach lat szkolnych 2009/2010 – 2011/2012 (do końca I kw. 2012 r.) odsetek uczestników, którzy przerwali naukę kształtował się na poziomie od 1,1% do 5,9%, przy czym w dwóch ostatnich kwartałach kontrolowanego okresu (IV kw. 2011 r. i I kw. 2012 r.) wyniósł odpowiednio 2,6% i 3,6%. Analiza przez Lubelską Wojewódzką Komendę OHP frekwencji uczestników na zajęciach z zakresu kształcenia ogólnego i praktycznego w pierwszych semestrach roku szkolnego 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012 wykazała, że nieznacznej poprawie uległa frekwencja na zajęciach, tj.: liczba nieobecności w ramach kształcenia ogólnego zmniejszyła się z 24,61% do 23,21%, w tym nieusprawiedliwionych z 14,35% do 14,08%, liczba nieobecności w ramach kształcenia praktycznego zmniejszyła się z 14,53% do 12,29%, w tym nieusprawiedliwionych z 7,84% do 6,99%. Szczególnie wysoki poziom nieusprawiedliwionych absencji wystąpił w przypadku jednostek mających uczestników stacjonarnych (OSiW w Radzynie Podlaskim, OSiW w Zamościu oraz ŚHP we Włodawie)⁴⁰.
- W ŚWK OHP w Kielcach liczba uczestników rozpoczynających w latach szkolnych 2008/2009, 2009/2010 i 2010/2011 naukę na poziomie gimnazjum wynosiła odpowiednio 286, 369 i 363. Natomiast liczba uczniów kończących naukę w ww. latach wynosiła 270, 294 i 324. Z powyższego wynika, że „wykruszalność” wśród uczniów gimnazjów wynosiła w ww. okresie odpowiednio 5,6%, 20,5 oraz 10,7%. Podejmowane przez wychowawców w poszczególnych hufcach pracy działania polegające na rozmowach z uczniami, rodzicami i opiekunami oraz nauczycielami, nie przynosiły pożądanego efektu.

W jednym przypadku, na skutek niedostatecznego nadzoru Warmińsko-Mazurskiego Wojewódzkiego Komendanta OHP dopuszczono do nieprawidłowości w pracy opiekuńczo wychowawczej w OSiW w Mrągowie. Kontrola problemowa przeprowadzona przez KG OHP w lipcu 2011 r. ujawniła nieprawidłowości i w jej rezultacie zobowiązano Komendanta Wojewódzkiego OHP do wdrożenia w Ośrodku planu naprawczego ukierunkowanego głównie na poprawę frekwencji i wyników nauczania młodzieży. Ustalono, że plan ten został opracowany i wdrożony przez kierownictwo Ośrodka. W kwietniu 2012 r. odbyła się kontrola sprawdzająca KG OHP, w wyniku której stwierdzono, że plan naprawczy był realizowany zgodnie z przyjętymi założeniami. Odnotowano poprawę frekwencji na zajęciach (za I semestr 2011/2012 wynosiła 77,3%, poprzednio 49,9%) i wzrost średniej wyników nauczania (3,18 przy poprzedniej 1,77), jednakże w dalszym ciągu w jednostce tej utrzymuje się relatywnie wysoki poziom tzw. ucieczek jej wychowanków, co może wskazywać na niewystarczające dotychczasowe efekty działań naprawczych w tym względzie.

Podstawowym elementem badania efektywności podejmowanych działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników jest monitorowanie losów absolwentów OHP. W latach szkolnych 2008/2009, 2009/2010 w trzech skontrolowanych wojewódzkich komendach OHP nie wdrożono w pełnym zakresie obowiązku prowadzenia badania efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków⁴¹ (LWK OHP, W-M WK OHP, ŚWK OHP)⁴². Do zakresów czynności komendantów hufców pracy nie wpisano zadań dotyczących badania efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych poprzez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP. Na wymóg monitorowania rozwoju

⁴⁰ W OSiW w Zamościu udział nieobecności nieusprawiedliwionych w ramach kształcenia ogólnego na poziomie gimnazjum w I sem. roku szkolnego 2011/2012 wyniósł 30,3%, a na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej 14,2%, natomiast w ramach szkolenia praktycznego odpowiednio 28,6% i 6%. W OSiW w Radzynie Podlaskim udział nieobecności nieusprawiedliwionych w ramach kształcenia ogólnego w ww. okresie na poziomie gimnazjum wyniósł 19,9%, a na poziomie ZSZ 21,6%, natomiast w ramach szkolenia praktycznego odpowiednio 29,7% i 22,6%. W ŚHP we Włodawie udział nieobecności nieusprawiedliwionych w ramach kształcenia ogólnego w ww. okresie na poziomie gimnazjum wyniósł 24,0%, a na poziomie ZSZ 13,5%, natomiast w ramach szkolenia praktycznego odpowiednio 9,0% i 5%.

⁴¹ Obowiązek prowadzenia tych działań wynikał do 1 sierpnia 2011 r., z § 1 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy, a od 2 sierpnia 2011 r. z rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. o tym samym tytule.

⁴² Ustalono, że jednostki opiekuńczo-wychowawcze PWK realizowały obowiązek badania losów uczestników OHP. Z danych PWK wynika, że w granicach 60-66,9% absolwentów było zatrudnionych lub uczących się, zaś bezrobotni stanowili 17,4-27,1% młodzieży, która ukończyła kształcenie w ramach OHP (pozostali absolwenci wyjechali za granicę lub OHP nie miało o nich informacji).

zawodowego i społecznego oraz analizowania przez jednostki OHP przyczyn trudności łączących się z przejściem absolwentów OHP do pracy, a także na konieczność dokonywania analiz w zakresie przygotowania absolwentów do poruszania się na rynku pracy wskazywał Komendant Główny OHP w dokumencie „System kształcenia i szkolenia zawodowego w OHP”, wprowadzonym w dniu 20 listopada 2002 r. zarządzeniem nr 22/BKW. Działania w tym zakresie podjęto dopiero w roku szkolnym 2011/2012 po wydaniu przez Komendanta Głównego OHP „Wytycznych do organizacji i nadzoru kształcenia i wychowania w roku szkolnym 2011/2012 w OHP”, regulujących tryb działań na rzecz absolwentów OHP.

- Do 2011 r. LWK OHP nie prowadziła badań efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych, w szczególności poprzez zbieranie informacji o losach wychowanków, w sposób przewidziany w § 1 ust. 1 pkt 7 powołanych powyżej, kolejno obowiązujących rozporządzeń w sprawie szczegółowych zadań i organizacji OHP. Na brak monitorowania losów absolwentów przez jednostki Lubelskiej Wojewódzkiej Komendy OHP zwracała uwagę Komenda Główna OHP w ramach rocznych ocen działalności za 2009 i 2010 r., uznając realizację zadań w tym zakresie za słabą stroną LWK OHP. Po wydaniu przez Komendanta Głównego OHP „Wytycznych do organizacji i nadzoru kształcenia i wychowania w roku szkolnym 2011/2012 w OHP”, regulujących tryb działań na rzecz absolwentów OHP oraz po kontroli NIK przeprowadzonej w LWK OHP w 2011 r., Wojewódzki Komendant zobowiązał kierowników podległych jednostek do wyznaczenia pracowników odpowiedzialnych za monitorowanie losów absolwentów OHP w ramach powołanych w tym celu Klubów Absolwenta oraz przekazywania informacji o ich losach do działu kształcenia i wychowania w LWK OHP.
- W latach 2009–2011 Hufiec Pracy w Łukowie nie prowadził badań efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych podejmowanych wobec uczestników OHP w sposób przewidziany w § 1 ust 1 pkt 7 rozporządzenia z dnia 30 grudnia 2004 r. oraz rozporządzenia z dnia 22 lipca 2011 r. Dopiero w 2012 roku podjęto takie badanie, polegające na zbieraniu informacji o losach wychowanków HP w ramach utworzonego Klubu Absolwenta. Wyniki ankiety skierowanej przez NIK do wybranych losowo 120 absolwentów Hufca, na którą odpowiedziało 21 (17,5 %) osób wykazały, że w 20 (95,2%) przypadkach jednostka OHP nie interesowała się ich losami, a także, że 15 (71,4%) absolwentów Hufca nie znalazło zatrudnienia po ukończeniu kształcenia w OHP.

Komendant Warmińsko-Mazurskiej Wojewódzkiej Komendy OHP w lipcu 2010 r. wydał wprawdzie zarządzenie w sprawie badania losów absolwentów, które zakładało, iż jednostki opiekuńczo-wychowawcze prowadzić miały – w oparciu o przeprowadzane ankiety – ewidencje absolwentów OHP, a następnie dwa razy do roku przedkładać Komendantowi tabelaryczne zestawienia dotyczące zaewidencjonowanych absolwentów oraz informacje danych uzyskanych z tych ankiet. Analiza dokumentacji związanej z realizacją ww. zarządzenia wykazała jednak, że pełną dokumentację w tym zakresie przedłożył jedynie OSiW w Mrągowie. Z pozostałych jednostek, sześć przedłożyło dokumentację niekompletną, zaś jedna (ŚHP w Giżycku) w ogóle nie przygotowała wymaganych danych, a Komendant nie podjął skutecznych działań w sprawie ich przedłożenia.

W wyniku przeprowadzonej przez NIK anonimowej ankiety wśród absolwentów OHP z lat 2009–2011, na brak zainteresowania losami absolwentów wskazało 79,0% ankietowanych, a 69,9% ankietowanych potwierdziło, że żadna jednostka OHP nie interesowała się czy znaleźli pracę po zakończeniu kształcenia⁴³.

3.2.2.1. Kształtowanie oferty edukacyjnej i wychowawczej, w tym przygotowanie oferty szkoleniowej uwzględniającej możliwości kształcenia i potrzeby rynku pracy

Zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych dobór formy, kierunku i poziomu

⁴³ Wyniki ankiety zawiera załącznik nr 2 oraz omówiono je w pkt. 4.2 (Działania w trakcie kontroli).

kształcenia uczestników OHP powinien odbywać się z uwzględnieniem wieku, wykształcenia, cech psychofizycznych i zainteresowań uczestników OHP, dostępnej oferty kształcenia, a także szans na uzyskanie zatrudnienia po zakończeniu kształcenia.

Przygotowana w kontrolowanym okresie oferta edukacyjna dla uczestników OHP nie uwzględniała wszystkich potencjalnych możliwości rynku edukacyjnego oraz wynikających z rozpoznania zapotrzebowania lokalnych rynków pracy na pracowników, a naukę zawodu organizowano w większości przypadków w zawodach niedostosowanych do potrzeb lokalnych rynków pracy, w tym w zawodach zaliczanych przez lokalne urzędy pracy do tzw. zawodów nadwyżkowych, tj. dających niewielkie szanse na znalezienie pracy przez absolwentów OHP (np. kucharz małej gastronomii, sprzedawca, fryzjer, krawiec, piekarz).

Stwierdzono także, że jednostki OHP prowadzące działalność opiekuńczo-wychowawczą nie podejmowały (poza dwoma przypadkami - OSiW w Zamościu i Wasilkowie) działań zmierzających do zmiany dotychczasowej oferty nauki zawodu w celu kształcenia w zawodach bardziej dostosowanych do potrzeb rynku pracy. Nie podejmowały także działań w celu pozyskania od centrów edukacji i pracy młodzieży⁴⁴ danych w zakresie potrzeb lokalnych rynków pracy, w celu organizowania przez OHP nauki w zawodach bardziej dostosowanych do zapotrzebowania rynku pracy, czyli takich, które dawałyby absolwentom największe szanse na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu kształcenia. Z kolei centra edukacji i pracy młodzieży z własnej inicjatywy także nie przekazywały informacji na temat lokalnych rynków pracy do jednostek prowadzących działalność opiekuńczo-wychowawczą.

- Uczestników OSiW w Wasilkowie kształcono w 12 zawodach, z których pięć - jak wynika z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Białymstoku - w latach 2010–2011 było zawodami nadwyżkowymi (kucharz małej gastronomii, sprzedawca, murarz, fryzjer, krawiec). Liczba absolwentów w latach 2010-2011 oraz osób kontynuujących naukę w wymienionych zawodach (w roku szkolnym 2011/2012) wyniosła odpowiednio: w zawodzie kucharza małej gastronomii - 8, 18 i 28, w zawodzie sprzedawcy - 6, 4 i 0, w zawodzie murarza - 15, 18 i 13, w zawodzie fryzjera - 7, 0 i 4 i w zawodzie krawca - 18, 10, 0.
- Niecelowe było wydanie w 2011 r. przez Lubelskiego Wojewódzkiego Komendanta OHP zalecenia Komendantowi ŚHP w Włodawie zwiększenia naboru do grupy szkoleniowej w zawodzie kucharz małej gastronomii, w celu zapewnienia większej liczby pracowników do prawidłowego funkcjonowania kuchni i stołówki w ŚHP. Było ono sprzeczne z przepisami § 3 ust. 2 pkt 1 i 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w OHP oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych, które nakazują dobierać formę, kierunek i poziom kształcenia uczestników z uwzględnieniem wieku, wykształcenia, cech psychofizycznych i zainteresowań uczestników oraz szans na uzyskanie zatrudnienia po zakończeniu kształcenia, a nie w celu zaspokojenia potrzeb własnych OHP.

Trzy kontrolowane centra edukacji i pracy młodzieży (CEiPM w Lublinie, CEiPM w Kielcach, CEiPM w Łomży) nie badały i nie diagnozowały lokalnego rynku usług edukacyjnych i rynku pracy wbrew wymogom § 8 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy oraz § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. o tym samym tytule.

Komendant Główny OHP w wydanych zarządzeniach w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-

⁴⁴ Jednostki te w oparciu o § 8 ust 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy realizują m.in. zadania w zakresie badania i diagnozowania lokalnego rynku usług edukacyjnych i rynku pracy oraz wspierają merytorycznie w tym zakresie jednostki OHP (aktualnie § 10 ust 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. Nr 155, poz. 920).

wychowawczych w *Ochotniczych Hufcach Pracy*⁴⁵ w rozdziale I pt. *Zasady rekrutacji do jednostek opiekuńczo-wychowawczych w aspekcie organizacyjnym*, wskazał m.in., że zadaniem OHP jest wyrównywanie szans młodzieży znajdującej się w gorszej od rówieśników sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym w szczególności pochodzących z obszarów wiejskich oraz dotkniętych ubóstwem. Wsparcie OHP polega na objęciu jej opieką wychowawczą i socjalną oraz umożliwieniem uzupełnienia wykształcenia, zdobycia kwalifikacji poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy. Obowiązuje zasada, w myśl której praca jest jednym z głównych czynników socjalizacji młodzieży pozwalającej na jej właściwe usamodzielnienie i odpowiedzialne funkcjonowanie w dorosłym życiu.

Jednostki podległe Lubelskiemu Wojewódzkiemu Komendantowi OHP, wykonując zadania, o których mowa w art. 12 ust. 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*, organizowały swoim uczestnikom naukę w zawodach, z których prawie wszystkie należały do tzw. zawodów nadwyżkowych (według raportów z monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych za lata 2009–2011, sporządzanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie w trybie art. 8 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy). Spośród 1.644 absolwentów w latach szkolnych 2008/2009 – 2010/2011, aż 1.607 (97,7%) ukończyło naukę w zawodach sklasyfikowanych w województwie lubelskim, jako zawody nadwyżkowe.

W świetle przedmiotowych raportów, najkorzystniejsza sytuacja w odniesieniu do zawodów oferowanych przez jednostki OHP występowała w zawodach lakiernik, glazurnik, elektryk, mechanik - monter maszyn i urządzeń, dekarz oraz brukarz.

Kontrola NIK wykazała, że w badanym okresie LWK OHP nie posiadała udokumentowanych analiz i nie podejmowała działań na rzecz dostosowania oferty kształcenia do potrzeb rynku pracy, jak również lepszego wykorzystania przez jednostki podległe oferty kształcenia szkół zawodowych. W dokumentacji LWK OHP nie stwierdzono również pisemnych wytycznych na ten temat dla jednostek podległych, a protokoły z porad kadry kierowniczej LWK OHP nie potwierdzają by zagadnienia te były omawiane z kierownikami jednostek podległych. Dopiero w trakcie kontroli NIK, LWK OHP sporządziła analizę wykorzystania oferty kształcenia szkół zawodowych przez jednostki OHP z terenu województwa lubelskiego, z której wynika, że oferta ta wykorzystywana jest jedynie w części⁴⁶. Tymczasem, zgodnie z dokumentem „System kształcenia i szkolenia w OHP”, wprowadzonym zarządzeniem 22/BKW z dnia 20 listopada 2002 r., Komendant Główny wskazał, że miarą efektywności organizowanego procesu kształcenia powinno być m.in. uzyskanie przez absolwenta OHP określonego zawodu potrzebnego na lokalnym rynku pracy lub przyuczenia do wykonywania określonej pracy, co ma stanowić podstawę przyszłego zatrudnienia. W tym celu niezbędne jest także sukcesywne dokonywanie wyborów i weryfikowanie zawodów, w których kształcą się uczestnicy, stosownie do potrzeb rynku pracy.

- *Z informacji uzyskanych od dyrektora Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Zamościu (pośredniczącego m.in. w znalezieniu pracy absolwentom OHP) w 2009 r. do Centrum nie wpłynęły oferty pracy w pięciu zawodach, w których Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Zamościu kształcił uczestników OHP (piekarz, murarz, ślusarz, mechanik monter maszyn i urządzeń, cukiernik), w roku 2010 (piekarz, ślusarz, cukiernik), a w 2011 r. nie było ofert*

⁴⁵ Wytyczne w sprawie rekrutacji młodzieży do jednostek opiekuńczo-wychowawczych ochotniczych Hufców Pracy w zakresie organizacji kształcenia i przygotowania zawodowego (na rok 2009/2010), Wytyczne w sprawie rekrutacji młodzieży do jednostek opiekuńczo-wychowawczych ochotniczych Hufców Pracy na rok szkolony 2010/2011 w zakresie organizacji kształcenia i przygotowania zawodowego.

⁴⁶ Liczba zawodów w jakich kształcą się w szkołach zawodowych uczestnicy OHP w porównaniu do liczby pozostałych zawodów oferowanych przez te szkoły kształtowała się następująco: OSiW w Radzynie Podlaskim odpowiednio 3 i 6, OSiW w Zamościu 7 i 17, ŚHP we Włodawie 4 i 5, ŚHP w Puławach 13 i 22, ŚHP w Chełmie 9 i 17, ŚHP w Kraśniku 8 i 13, ŚHP w Lublinie 19 i 9, HP w Tomaszowie Lubelskim 8 i 12, HP w Świdniku 7 i 9, HP w Łukowie 11 i 4, HP w Biłgoraju 6 i 27.

w czterech zawodach (tj. piekarz, fryzjer, mechanik monter maszyn i urządzeń, cukiernik). Według informacji NIK uzyskanej w trakcie kontroli od dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu (PUP), zawodem deficytowym, tj. zawodem, na który na lokalnym rynku pracy występowało wyższe zapotrzebowanie, niż liczba osób poszukujących pracy, był w badanym okresie zawód dekarza (szkolenie w Ośrodku w roku szkolnym 2010/2011 ukończyło dwóch uczestników, w roku szkolnym 2011/2012 szkoleniem objęto 30 uczestników OHP). W przypadku pozostałych zawodów na koniec 2011 r. liczba bezrobotnych zarejestrowanych przez PUP w zawodach, w których kształcili się uczestnicy Ośrodka w roku szkolnym 2010/2011 wynosiła 478 osób, z tego: 114 murarzy, 69 kucharzy małej gastronomii, 63 fryzjerów, 117 cukierników, 114 piekarzy, jeden dekarz. NIK zwraca uwagę, że baza szkoleniowa, jaką dysponuje Ośrodek mogła utrudniać zmianę profilu kształcenia, jednak kształcenie zawodowe uczestników Ośrodka odbywało się także z udziałem pracodawców zewnętrznych, których stosowny dobór nie stawia ograniczeń. W ostatnim roku szkolnym 2011/2012 liczba uczestników, odbywających praktyczną naukę zawodu, dla których pracodawcą nie była Lubelska Wojewódzka Komenda OHP wyniosła 124, co stanowiło 57,7% wszystkich uczestników wg stanu na dzień 31.03.2012 r.

W Podlaskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP badanie i diagnozowanie przez OHP rynku pracy, a co za tym idzie kształcenie młodzieży w zawodach, w których poszukiwano pracowników, było mało skuteczne z powodu częstych zmian w zakresie deficytowych zawodów występujących na rynku pracy. Analiza danych z urzędów pracy wykazała, że w latach 2009-2011 na terenie działania jednostek PWK OHP wprowadzie odnotowano występowanie zawodów deficytowych (zawody, w których było więcej ofert pracy niż poszukujących), lecz były to zawody, do wykonywania których nie było konieczne posiadanie kwalifikacji (np. pomoc kuchenna, robotnik gospodarczy, woźny). Z kolei zawody deficytowe (np. brukarz, glazurnik, cieśla), w których pracownik powinien wykazać się kwalifikacjami nie powtarzały się w kolejnych latach (nie były ciągle zawodami deficytowymi). Tak, więc uczestników OHP kształcono w 27 zawodach, które w większości były nadwyżkowe (tzn. liczba zarejestrowanych bezrobotnych była wyższa niż liczba ofert pracy⁴⁷). Na przykład w latach 2008/2009 i 2010/2011 wszyscy absolwenci OHP uzyskali wykształcenie w zawodach nadwyżkowych. Wyjątkiem był rok szkolny 2009/2010, w którym ośmiu absolwentów OHP uzyskało wykształcenie w trzech zawodach deficytowych (pozostali absolwenci zdobyli zawód wówczas odnotowany jako nadwyżkowy).

W roku szkolnym 2010/2011 w jednostkach PWK wznowiono kształcenie młodzieży w zawodzie rolnik, mimo że był to zawód nadwyżkowy o wskaźniku „0” (tzn. brak ofert pracy, zaś rok wcześniej wg WUP średnia miesięczna liczba bezrobotnych na jedno miejsce pracy wynosiła 87 osób). W roku szkolnym 2010/2011 rozpoczęto kształcenie w tym zawodzie 32 uczestników OHP, zaś w następnym roku szkolnym kształcono w tym zawodzie już 50 osób (przy wskaźniku „0”, czyli braku ofert pracy). Kształcenie w zawodzie rolnik rozpoczęto m.in. w utworzonym 1 sierpnia 2010 r. Hufcu Pracy w Kolnie, w którym do nauki tego zawodu przyjęto 27 osób, zaś w następnym roku szkolnym kształcono 42 osoby (mimo, że we wniosku do Komendanta Głównego OHP o wyrażenie zgody na utworzenie tego hufca, nie wymieniono tego zawodu).

Także w Świętokrzyskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP kierunki i plany kształcenia zawodowego nie zostały dostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy województwa. Z rankingów zawodów deficytowych i nadwyżkowych w województwie świętokrzyskim za lata 2009, 2010 i 2011 (I półrocze), sporządzanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach wynika, że zawody, w których jednostki OHP kształciły najwięcej młodzieży należały do tzw. zawodów nadwyżkowych (tj. liczba bezrobotnych przewyższała liczbę ofert pracy). W złożonych wyjaśnieniach Komendant OHP podał, że kierunki zawodów, w których uczestnicy jednostek opiekuńczo-wychowawczych OHP odbywają kształcenie

⁴⁷ W związku z kontrolą zasięgnano informacji w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Białymstoku i w powiatowych urzędach pracy w Białymstoku, Łomży, Suwałkach, Augustowie, Grajewie i w Kolnie.

ogólne i zawodowe dostosowane są do oferty edukacyjnej na danym terenie. Uczestnicy odbywają kształcenie teoretyczne w szkołach, w których kształcenie odbywa się w określonych kierunkach. OHP nie są organem prowadzącym ani nadzorującym szkoły i ustalającym w nich kierunek kształcenia.

NIK nie podzieliła tej argumentacji, gdyż, zgodnie z § 3 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochothiczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych, dobór formy, kierunku i poziomu kształcenia uczestników OHP powinien odbywać się z uwzględnieniem szans na uzyskanie zatrudnienia po zakończeniu kształcenia. Uczestnicy OHP kształceni w zawodach nadwyżkowych mogą mieć trudności w znalezieniu zatrudnienia i tym samym zwiększą liczbę bezrobotnych. Według rankingów sporządzanych przez Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach w województwie świętokrzyskim w latach 2009 - 2011 bez pracy pozostawało średniorocznie około 81,8 tys. osób, w tym w wieku 18-34 lat - ponad 43,5 tys. osób. Większość zawodów, w których jednostki OHP województwa świętokrzyskiego przeszkoliły najwięcej uczestników, takie jak: mechanicy pojazdów samochodowych, kucharze, murarze, sprzedawcy, fryzjerzy, należą do grup dotkniętych najwyższym bezrobociem w województwie świętokrzyskim.

Nieprawidłowości w tym zakresie stwierdzono także w Warmińsko-Mazurskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP.

- Przygotowując młodzież do wejścia na rynek pracy Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Mrągowie nie prowadził samodzielnych badań potrzeb rynku pracy, natomiast współpracował w tym zakresie z Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Olsztynie. Przyjęte w trakcie tworzenia Ośrodka w 1996 r. kierunki kształcenia nie są adekwatne do obecnych potrzeb rynku pracy. Z informacji uzyskanej z Powiatowego Urzędu Pracy w Mrągowie wynika, iż absolwenci Ośrodka byli szkoleni w zawodach zaliczonych do tzw. zawodów nadwyżkowych, tj. w zawodach, na które występowało mniejsze zapotrzebowanie, niż liczba osób poszukujących pracy. Np. zawód stolarza był zawodem nadwyżkowym we wszystkich latach objętych kontrolą natomiast zawód kucharza małej gastronomii był zawodem nadwyżkowym w latach 2010-2011, a zawód krawiec w roku 2009 i 2011. Na nietrafność prowadzonych kierunków przysposobienia zawodowego wskazywali absolwenci Ośrodka w ankietach przeprowadzonych przez NIK w czasie kontroli, podając m.in., że w okresie 6 miesięcy po zakończeniu nauki z 12 osób przygotowanych do podjęcia pracy zatrudnienie znalazło czterech ankietowanych, z tego tylko jeden w kierunku zgodnym ze zdobytymi kwalifikacjami (stolarz). Tym samym nie wypełniano dyspozycji zawartej w § 3 ust. 2 pkt 3 ww. rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w OHP oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych, nakazującej doboru formy, kierunku i poziomu kształcenia uczestników OHP z uwzględnieniem szans na uzyskanie zatrudnienia po zakończeniu kształcenia. Przyczyną tego stanu był fakt, że prowadzone przez Ośrodek kształcenie zawodowe wynikało z posiadanego wyposażenia technicznego i zatrudnionej kadry instruktorskiej.

Według wyjaśnień kontrolowanych – przyczyny niedostosowania zawodów do potrzeb rynków pracy, były m.in. następujące:

- a) kształcenie zawodowe organizowane jest w zawodach, do nauki których przygotowani są szkoły zawodowe;
- b) kierunki kształcenia są zgodne z posiadanym wyposażeniem i zatrudnioną w ośrodkach szkolenia i wychowania OHP kadrą instruktorską przygotowaną do nauki określonego zawodu;
- c) preferencje związane z wyborem zawodu dokonywane przez samych uczestników OHP.

3.2.3. Zatrudnienie oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży

W kontrolowanym okresie zadania w zakresie przygotowania młodzieży do aktywnego zachowania się na rynku pracy były realizowane w szczególności poprzez podległe Wojewódzkiemu Komendantowi OHP centra edukacji i pracy młodzieży (w zakresie poradnictwa i informacji zawodowej) oraz działające przy tych jednostkach kluby pracy.

- Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP współpracowała z publicznymi instytucjami rynku pracy, w tym z WUP na bazie zawartego w 2007 r. porozumienia o współpracy,
- zawierała porozumienia m.in. z jednostkami samorządu terytorialnego, organami administracji rządowej oraz organizacjami pozarządowymi w sprawie podejmowania wspólnych działań na rzecz zatrudnienia młodzieży oraz przeciwdziałania jej marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Porozumienia takie zawarte zostały m.in. z Samorządem Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Miastem Elbląg i Warmińsko-Mazurskim inspektorem Transportu Drogowego,
- realizowała przedsięwzięcia w ramach Warmińsko-Mazurskiego Paktu na Rzecz Rozwoju Poradnictwa Zawodowego oraz udział w pracach Zespołu ds. Opracowania Regionalnego Planu Działania na Rzecz Zatrudnienia,
- wdrażała projekt systemowy „OHP jako realizator usług rynku pracy”, w ramach którego w okresie 2009–2011 utworzono 20 placówek rynku pracy, tj. młodzieżowych centrów kariery, punktów pośrednictwa pracy i OSZ, świadczących dla młodzieży specjalistyczne usługi w zakresie pośrednictwa pracy i poradnictwa zawodowego,
- poprzez centrum edukacji pracy, we współpracy z powiatowymi urzędami pracy, organizowała targi i giełdy pracy oraz targów edukacyjne (w 2010 r. zorganizowano 60 giełd i 6 targów pracy, a w 2011 r. odpowiednio 61 i 9),
- podejmowała różnorodne działania promocyjne w zakresie propagowania działalności edukacyjno-wychowawczej i nauki zawodu w środowiskach zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Zastrzeżenia NIK dotyczą braku realizacji przez LWK OHP w latach 2009–2011 zaplanowanych zadań⁴⁸ na rzecz uczestników OHP przez mobilne centra informacji zawodowej (dalej „MCIZ”) oraz młodzieżowe centra kariery (dalej „MCK”), w szczególności w zakresie udzielania indywidualnych porad zawodowych, warsztatów z zakresu poradnictwa zawodowego, udzielanie indywidualnych informacji zawodowych, prowadzenia grupowej informacji zawodowej, a także w przypadku MCK - prowadzenia zajęć z zakresu przedsiębiorczości. Np. w 2011 r., grupowym poradnictwem zawodowym zaplanowano objęcie 280 uczestników OHP (objęto 218), a młodzieżowe centra kariery udzieliły porad 25 uczestnikom (planowano 100). Także MCIZ udzieliły indywidualnych informacji zawodowych 100 uczestnikom OHP, a udzielono 46. Grupową informacją zawodową MCK planowano objąć 80 uczestników OHP, a objęto zaledwie 30. Zajęcia z zakresu przedsiębiorczości zaplanowano dla 60 uczestników OHP, a zrealizowano je tylko dla 14 uczestników.

Wojewódzkie komendy OHP nawiązywały współpracę z rzemieślnikami w sprawie stworzenia warunków dla zatrudniania młodocianych uczestników OHP poprzez zawieranie porozumień z organizacjami rzemieślników, jak również poprzez zawieranie porozumień w sprawie warunków zatrudnienia młodocianych uczestników. Np. w przypadku LWK OHP skutkowało to tym, że w latach szkolnych od 2008/2009 do 2011/2012 przygotowanie zawodowe w zakładach prowadzonych przez rzemieślników zdobywało odpowiednio 929 uczestników (57,2%), 850 uczestników (45,2%), 874 uczestników (49,9%) i 760 uczestników (50,1%).

Wydatki OHP ze środków Funduszy Pracy wynosiły w analizowanym okresie ogółem 753.837,7 tys. zł, z tego: 200.819,1 tys. zł w 2009 r., 234.533,4 tys. zł w 2010 r., 273.566,8 w 2011 r. i 44.918,4 tys. zł w pierwszym kwartale 2012 r., a w kontrolowanych jednostkach odpowiednio 96.363 tys. zł, z tego 26.670 tys. zł w 2009 r., 30.531 tys. zł w 2010 r., 33.909 tys. zł w 2011 r. oraz 5.253 tys. zł w pierwszym kwartale 2012 r.

W dwóch skontrolowanych komendach wojewódzkich NIK nie stwierdziła nieprawidłowości w zakresie refundowania wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom (zadanie zlecone

⁴⁸ Zgodnie ze „Standardami funkcjonowania MCK w OHP”, wprowadzonymi zarządzeniem Komendanta Głównego OHP Nr 23. BRP z dnia 19 sierpnia 2005 r. usługi oferowane przez kadre MCK skierowane są w szczególności do młodzieży będącej pod opieką jednostek OHP, natomiast zgodnie z „Zasadami organizacji i działalności MCIZ w OHP” wprowadzonych zarządzeniem Komendanta Głównego OHP Nr 26/BRP z dnia 27 sierpnia 2004 r. jednostki te utworzono w celu realizacji zadań z zakresu aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu oraz w zakresie świadczenia usług edukacyjnych - w szczególności dla młodzieży na lokalnym rynku pracy, merytorycznego wsparcia innych jednostek OHP w zakresie problematyki rynku pracy.

ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*) oraz prawidłowości sporządzanych sprawozdań z tego tytułu. Refundacji dokonano zgodnie z umowami zawieranimi z pracodawcami dotyczącymi refundacji wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne młodocianych pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego. Umowy te zawierały uregulowania zgodne ze wzorem stanowiącym zał. nr 3 do rozporządzenia MPiPS z dnia 26 kwietnia 2007 r. w *sprawie refundowania ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń młodocianym pracownikom*⁴⁹. Prawidłowo dokonywano wstępnej oceny i weryfikacji wniosków o refundację.

Kontrola terminowości realizacji wypłat refundacji wynikających z wybranych umów zawartych w II półroczu 2011 r. i I kw. 2012 r. nie wykazała przekroczenia 30-dniowego umownego terminu na wypłatę refundacji.

Nieprawidłowości w tym zakresie NIK stwierdziła w Podlaskiej Wojewódzkiej Komendzie OHP. W wyniku niepełnej realizacji polecenia Komendanta Głównego OHP z 30 września 2010 r., który w związku z brakiem środków zalecił ograniczenie liczby przyjmowanych wniosków od pracodawców, wnioski te były nadal przyjmowane i rozpatrywane. Naruszeniem § 4 ust. 4 rozporządzenia MPiPS, było zaprzestanie zawierania umów po dostarczeniu przez pracodawcę kompletnego wniosku rozpatrzonego pozytywnie i kopii umowy o pracę zawartej z młodocianym. Dopiero po wznowieniu procesu podpisywania umów (13.07.2011 r.), zawierano je z mocą obowiązującą od daty prawidłowo złożonego wniosku. Łączne wypłaty z tego tytułu stanowiły kwotę 2.101.704 zł.

W jednym przypadku (PWK OHP) stwierdzono sporządzenie nierzetelnego sprawozdania MPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy za grudzień 2011 r., wykazując w nim zobowiązania wymagalne na kwotę 223.582,88 zł, które faktycznie nie wystąpiły. Nie upłynął bowiem 30-dniowy termin ich płatności (refundacji), określony w zawartych z tymi pracodawcami umowach o refundację wynagrodzeń wypłaconych młodocianym pracownikom i składek na ubezpieczenie społeczne od refundowanych wynagrodzeń.

W dwóch jednostkach LWK OHP kontynuowano refundację wynagrodzeń i składek na ubezpieczenie społeczne pięciu pracowników młodocianych zatrudnionych w OSiW w Radzynie Podlaskim i w OSiW w Zamościu, w odniesieniu do których kontrola wewnętrzna przeprowadzona w 2011 r. przez pracowników Biura LWK OHP wykazała, że przekroczono dopuszczalny okres wypłaty refundacji o okres przyuczenia do wykonywania określonej pracy⁵⁰. Mimo, że Zastępca Wojewódzkiego Komendanta OHP w dniu 31 marca 2011 r. zalecił kierownikom Ośrodków stosowanie się do obowiązujących przepisów i poinformował o wstrzymaniu refundacji wynagrodzeń dla młodocianych, refundowanie ich wynagrodzeń było jednak kontynuowane, a kwota refundacji w 2011 r. i w I kw. 2012 r, wyniosła łącznie 6,2 tys. zł.

⁴⁹ Dz. U. Nr 77, poz. 518 ze zm.

⁵⁰ Zgodnie z § 18 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. w *sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania* (Dz. U. Nr 60, poz. 278 ze zm.), młodocianemu, który ukończył przyuczenie do wykonywania określonej pracy z wynikiem pozytywnym i podjął naukę zawodu obejmującą zakres przyuczenia do wykonywania określonej pracy, zalicza się okres przyuczenia do okresu praktycznej nauki zawodu.

3.2.4. Wykonywanie nadzoru przez Komendanta Głównego OHP i wojewódzkich komendantów OHP

Nadzór Komendanta Głównego OHP oraz kontrolowanych komendantów wojewódzkich nad realizacją przez podległe i nadzorowane jednostki zadań nałożonych ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* i wymienionych w przepisach § 1 ust. 1 rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. *w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy* oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. o tym samym tytule, w zakresie objętym kontrolą nie był dostatecznie sprawny i efektywny.

W latach 2009–2012 Komendant Główny wydawał corocznie m.in. zarządzenia w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych OHP o charakterze opiekuńczo-wychowawczym oraz w sprawie planowania rzeczowego w OHP. Na tej podstawie weryfikował i dokonywał akceptacji rocznych planów pracy i sprawozdań z realizacji tych planów przedkładanych mu przez podległe jednostki. Wydawał też wytyczne w sprawie zasad rekrutacji młodzieży do OHP oraz organizacji i nadzoru kształcenia i wychowania w danym roku szkolnym i ustalił zasady, procedury i tryb przeprowadzania kontroli w jednostkach organizacyjnych OHP. Corocznie dokonywał także ocen pracy każdej podległej jednostki OHP.

W badanym okresie pracownicy Komendy Głównej przeprowadzili 87 kontroli w 67 jednostkach organizacyjnych OHP. 1.705 kontroli dokonali w podległych sobie jednostkach wojewódzcy komendanci OHP.

Zgodnie z § 3 ust. 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. *w sprawie szczegółowych zadań i organizacji OHP*, a wcześniej rozporządzenia Ministra Gospodarki i Pracy w tej samej sprawie z dnia 30 grudnia 2004 r. Komendant Główny sporządzał roczne plany pracy OHP i sprawozdania z ich wykonania oraz przedkładał je do akceptacji Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej (MPIPS) w terminach określonych w § 12 (w przypadku rozporządzenia z 22 lipca 2011) i w § 10 (w przypadku rozporządzenia z 30 grudnia 2004 r.). Plany te (na 2009, 2010, 2011 i 2012 rok) oraz sprawozdania z ich wykonania (za 2009, 2010 i 2011 rok) zostały zaakceptowane przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej (bez uwag).

NIK zwraca uwagę na konieczność zwiększenia nadzoru Komendanta Głównego OHP nad działalnością kontrolowanych komendantów wojewódzkich, w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, w zakresie:

- przestrzegania wytycznych Komendanta Głównego OHP przy powoływaniu przez kierowników podległych jednostek komisji rekrutacyjnych, co mogło spowodować nieprawidłowe rozpoznanie preferencji uczestników OHP;
- badania efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych podejmowanych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków;
- wykorzystywania wyników badania efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych do kształtowania oferty nauki zawodów uwzględniającej możliwości rynku edukacyjnego oraz dającej największe szanse uczestnikom OHP na znalezienie pracy po ukończeniu nauki;
- zapewnienia wymaganej liczby i odpowiednio wykształconej kadry opiekuńczo-wychowawczej;
- poziomu zdawalności egzaminów na tytuły kwalifikacyjne (potwierdzające kwalifikacje zawodowe).

Niewystarczający był także nadzór Komendanta Głównego OHP (ECKiW w Roskoszy) i wojewódzkich komendantów OHP nad prawidłowością realizacji, przez kierowników trzech podległych jednostek opiekuńczo-wychowawczych (OSiW w Mrągowie, OSiW w Zamościu i OSiW w Radzynie Podlaskim) obowiązków w zakresie ochrony przeciwpożarowej obiektów, w których cyklicznie zmienia się jednocześnie grupa powyżej 50 użytkowników, wynikających z § 17 ust. 2 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie *ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów*, na skutek czego nie przeprowadzono zgodnie z tymi przepisami praktycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji z tych budynków, co mogło wpłynąć na pogorszenie bezpieczeństwa uczestników OHP.

Jako niedostateczny NIK oceniła także nadzór Komendanta Głównego OHP nad podległymi jednostkami w zakresie gospodarowania mieniem. W siedmiu przypadkach (na 131), kierownicy jednostek organizacyjnych OHP (tj. wojewódzcy komendanci w: Toruniu, Olsztynie i Poznaniu oraz dyrektorzy centrów kształcenia i wychowania w Wiechlicach i Oleśnicy) udostępnili nieodpłatnie pomieszczenia SP (o łącznej powierzchni 2.292,2 m²) podmiotom zewnętrznym. Wprawdzie w umowach przewidziano wykonywanie przez korzystających z tych pomieszczeń dodatkowych ekwiwalentnych świadczeń na rzecz środowiska OHP, to jednak ich zawarcie w takiej formie naruszało podstawową zasadę finansów publicznych zakładającą rozdzielność uzyskanych dochodów pochodzących z nieruchomości od wydatków ponoszonych przez OHP, a pochodzących ze środków budżetu państwa⁵¹.

⁵¹ O której mowa w art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).

4.1 Przygotowanie kontroli

W kontroli uwzględniono wyniki kontroli rozpoznawczej NIK (P/11/145 *Gospodarowanie przez Ochotnicze Hufce Pracy publicznymi środkami finansowymi i mieniem Skarbu Państwa w województwie lubelskim*), która wykazała m.in., że:

- uczestników OHP kształcono w zawodach, które lokalne urzędy pracy od kilku lat zaliczają do grupy zawodów tzw. nadwyżkowych tj. w zawodach, na które występowało na lokalnym rynku pracy mniejsze zapotrzebowanie, niż liczba osób poszukujących pracy, a nawet zanotowano przypadki nauczania w zawodach gdzie nie wpływały żadne oferty pracy w tym zawodzie (np. ogrodnik);
 - brak było analiz rynku pracy w celu przygotowania uczestników OHP do zawodów zgodnych z zapotrzebowaniem rynku pracy, a jednostki OHP nie miały wiedzy na temat losów swoich wychowanków w zakresie uzyskania przez nich pracy lub podjęcia działalności gospodarczej na własny rachunek⁵²;
 - niewłaściwie wypełniano obowiązki zarządców nieruchomości w zakresie utrzymania obiektów, i nie wykonywano niektórych kontroli okresowych, czym narażano na niebezpieczeństwo uczestników OHP;
 - nadzór Komendanta Wojewódzkiego OHP nad powierzonym mieniem OHP był niedostateczny.
- W przygotowaniu niniejszej kontroli uwzględniono wyniki także wcześniejszych kontroli NIK, tj.:

- *„Wykorzystanie publicznych środków finansowych i majątkowych na poradnictwo zawodowe i aktywizację zawodową młodzieży przez ochotnicze hufce pracy w okresie 2006 r. i pierwszej połowy roku 2007” (Nr I/07/007);*
- *„Utrzymanie obiektów oraz przestrzeganie bezpieczeństwa i higieny w publicznych szkołach i placówkach oświatowych” (nr ewidencyjny 149/2007/P/07/144/LLU).*

4.2 Działania w trakcie kontroli

W trakcie kontroli, NIK przeprowadziła anonimową ankietę wśród absolwentów OHP z lat 2008–2010 r., którzy ukończyli naukę zawodu. Ankieta została przeprowadzona w 10 kontrolowanych jednostkach opiekuńczo-wychowawczych (na terenie województw: lubelskiego, świętokrzyskiego, warmińsko-mazurskiego i podlaskiego), tj. w dwóch centrach kształcenia i wychowania (w Roskoszy i Gołdapi), w czterech ośrodkach szkolenia i wychowania oraz czterech hufcach pracy lub środowiskowych hufcach pracy.

Badaniami ankietowymi objęto 926 absolwentów⁵³ (tj. 42,5% z populacji liczącej 2.179 osób) w trybie doboru losowego prostego (tj. poprzez wytypowanie kolejnych numerów osób z wykazu/rejestru zawierającego liczbę absolwentów bez wglądu w dane adresowe tych osób). Ankietowani odesłali 224 (24,2%) wypełnione ankiety. Wyniki tej ankiety zostały zaprezentowane w załączniku nr 2 niniejszej informacji. Wskazują one m.in., że:

- większość uczestników OHP stanowią mężczyźni – 118 respondentów (52,7%) i w większości pochodzą ze wsi – 146 (65,2%);
- największa liczba respondentów 62 (27,7%) uzyskała kwalifikacje w zawodzie kucharza i kucharza małej gastronomii, stolarza – 25 (11,2%), fryzjera – 22 (9,8%), murarza – 14 (6,3%) i ogrodnika 13 (5,8%);

⁵² Obowiązek w tym zakresie wynika z przepisów § 1 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy (Dz. U. Nr 155, poz. 920).

⁵³ Wylosowanych w obecności przedstawiciela OHP odpowiedzialnego za ewidencję. Doboru osób z każdej jednostki dokonano w podziale na lata 2009–2011 – po 40 osób z każdego roku (w przypadku mniejszej liczby absolwentów niż 40, ankietą objęto 100% absolwentów z danego roku).

- 133 respondentów (59,4%) nie podjęło pracy po ukończeniu nauki w OHP, w tym 35 osób (15,6%) kontynuowało dalej naukę, zaś 69 absolwentów (30,8%) znalazło zatrudnienie (w okresie od 3 miesięcy do 2 lat od ukończenia nauki) ale pracę w uzyskanym zawodzie podjęło 49 z nich (21,9%);
- 27 respondentów (12,1%) uznało uzyskany zawód jako zupełnie nieprzydatny, a 158 (70,5%) jako przydatny lub częściowo przydatny;
- 177 osób (79,0%) udzieliło odpowiedzi przeczącej na pytanie, czy OHP interesowały się ich losami po zakończeniu nauki zawodu, a 156 (69,6%) stwierdziło, że OHP nie interesowały się także tym czy będąc absolwentami znaleźli pracę;
- 48 respondentów (21,4%) podało, że po ukończeniu nauki zaproponowano im dodatkowe szkolenie, z którego 21 absolwentów skorzystało, jednak po ukończeniu tego dodatkowego szkolenia pracę znalazło jedynie 16 (76,2%) z nich;
- na pytanie dotyczące sposobu zdobywania praktyki zawodowej w trakcie nauki w OHP, 91 respondentów (40,6%) udzieliło odpowiedzi o zdobywaniu tej praktyki poza OHP w rzemiośle, zaś na pytanie kto wybrał pracodawcę w trakcie nauki - 191 respondentów (85,3%) stwierdziło, że OHP pomogły im zapewnić praktykę zawodową. Na pytanie dotyczące celu uczestnictwa w OHP, większość – 171 osób (76,3%) odpowiedziało, że celem było zdobycie kwalifikacji (przyuczenie do zawodu), 91 (40,6%) – ukończenie gimnazjum, zaś 39 (17,4%) – znalezienie pracy po ukończeniu kształcenia;
- 158 respondentów (70,5%) wskazało, że uczestniczyli w OHP z własnej inicjatywy, zaś 27 (9,4%) zostało skierowanych przez doradcę zawodowego lub powiatowy urząd pracy, zaś 32 (14,3%) podało inne przesłanki (np. decyzja rodziców, skierowanie przez szkołę, kuratora);
- 26 respondentów (11,6%) nie miało możliwości wyboru zawodu, a w przypadku 37 (16,5%) uczestników tylko w takim zawodzie OHP zapewniały naukę;
- informację na temat możliwości jakie daje OHP 90 respondentów (40,2%) uzyskało w trakcie lekcji w szkole z udziałem przedstawicieli OHP, 70 (31,2%) znalazło na stronach OHP lub jednostce OHP, a 20 (8,9%) uzyskało od znajomych.

4.3 Finansowe rezultaty kontroli

NIK stwierdziła nieprawidłowości finansowe na łączną kwotę 223.583 zł. Kwota ta wynika z wykazania przez Podlaską Wojewódzką Komendę w Białymstoku w sprawozdaniu MPiPS-02 o przychodach i wydatkach Funduszu Pracy za grudzień 2011 r., zobowiązań wymagalnych na kwotę 223.582,88 zł, które faktycznie nie wystąpiły.

4.4 Postępowanie kontrolne i działania podjęte po zakończeniu kontroli

Kontrola została przeprowadzona w 19 jednostkach. Protokoły kontroli zostały podpisane bez zastrzeżeń.

Do wszystkich kierowników kontrolowanych jednostek NIK skierowała wystąpienia pokontrolne zawierające oceny i uwagi dotyczące stwierdzonych nieprawidłowości w obszarach objętych badaniami⁵⁴ oraz sformułowała 61 wniosków pokontrolnych zmierzających do usprawnienia działalności tych podmiotów, w tym m.in.:

⁵⁴ W jednym przypadku Kierownik OSiW w Mrągowie złożył zastrzeżenia do treści wystąpienia pokontrolnego, dotyczące zawartego w nim sformułowania o trzech obiektach, w których nieprawidłowo prowadzono książki obiektu budowlanego, uzasadniając to ustaleniami kontroli, wskazującymi na nieprawidłowo prowadzonych książkach dla dwóch z trzech objętych kontrolą obiektów.

do Komendanta Głównego OHP m.in. o:

- zwiększenie nadzoru w zakresie oferowania nauki zawodów, w których kształcą się uczestnicy OHP z uwzględnieniem szans na znalezienie zatrudnienia po ukończeniu nauki oraz zapewnienie prawidłowych składów komisji rekrutacyjnych, zgodnych z obowiązującymi procedurami;
- wyprowadzenie jednolitych kryteriów szacowania kosztów nauki, pobytu i utrzymania uczestników OHP w jednostkach organizacyjnych OHP oraz dokonywanie ich analizy;
- ustalenie jednolitych zasad udostępniania podmiotom zewnętrznym nieruchomości Skarbu Państwa, wykorzystywanych przez OHP;

do czterech wojewódzkich komendantów OHP m.in. o:

- podjęcie działań w celu poprawy wskaźnika zdawalności egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe;
- zapewnienie pełnej opieki psychologiczno-pedagogicznej i pielęgniarstwa oraz niezbędnej liczby odpowiednio wykształconej kadry wychowawczej w jednostkach o charakterze opiekuńczo-wychowawczych;
- zwiększenie nadzoru nad realizacją procesu kształcenia w podległych jednostkach w celu poprawy jego efektywności, nad pracą komisji rekrutacyjnych oraz prowadzeniem badań efektywności działań podejmowanych wobec uczestników OHP.

Wnioski pokontrolne skierowane do ośmiu komendantów hufców pracy i kierowników ośrodków szkolenia i wychowania dotyczyły m.in.:

- podjęcia działań w celu pełnego dostosowania kształcenia uczestników OHP w zawodach dostosowanych do potrzeb rynku pracy;
- prowadzenia rekrutacji zgodnie z obowiązującymi procedurami w tym zakresie;
- prowadzenia badań efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków;
- rzetelnego prowadzenia ksiąg obiektów budowlanych.

Kierownicy skontrolowanych jednostek, w nadesłanych odpowiedziach, poinformowali NIK o zrealizowaniu 55 wniosków pokontrolnych oraz podjęciu realizacji pozostałych 6, w tym:

Komendant Główny OHP poinformował między innymi o:

- wydaniu wytycznych na lata 2012/2013 w zakresie kształcenia, w których zobowiązano kierowników jednostek OHP do monitorowania sytuacji na lokalnych rynkach pracy oraz ścisłą współpracę w zakresie organizacji kształcenia z władzami samorządowymi i dyrektorami szkół w celu bardziej elastycznego dostosowania nauki zawodów zgodnych z potrzebami rynku pracy, a komendantów wojewódzkich OHP i dyrektorów centrów kształcenia i wychowania zobowiązano także do podjęcia działań w celu dostosowania kierunków kształcenia zgodnych z potrzebami rynku pracy w ramach pracy rad programowych (oprócz pracowników OHP zasiadają w nich przedstawiciele władz wojewódzkich, WUP i PUP, organizacji pracodawców i sami pracodawcy);
- zobowiązaniu kierowników jednostek OHP do dokonania po raz pierwszy na koniec 2012 roku, a w następnych latach na koniec i na połowę każdego roku szczegółowych analiz obejmujących dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy;
- podjęciu działań w celu wypracowania jednolitych kryteriów szacowania kosztów nauki, pobytu i utrzymania uczestników OHP oraz także jednolitych zasad udostępniania podmiotom zewnętrznym nieruchomości wykorzystywanych przez OHP;

- wypowiedzeniu kwestionowanych przez NIK umów dotyczących wynajmu pomieszczeń oraz wprowadzeniu jednolitych zasad udostępniania podmiotom zewnętrznym nieruchomości wykorzystywanych przez OHP.

wojewódzcy komendanci OHP m.in. o:

- dokonaniu analizy zatrudnienia w podległych jednostkach w celu uzupełnieni brakującej obsady, uzupełnienia kwalifikacji kadry instruktorskiej;
- zwiększeniu nadzoru nad poprawą frekwencji uczestników;
- podjęciu działań w celu zmiany bazy szkoleniowej w zawodach poszukiwanych na rynku pracy;
- podjęciu działań w celu zapewnienia prawidłowej pracy komisji rekrutacyjnych;
- zwiększeniu nadzoru nad realizacją zaplanowanych zadań związanych z doradztwem zawodowym i aktywnym poszukiwaniem pracy zatrudnienia dla uczestników.

komendanci hufców pracy i kierownicy ośrodków szkolenia i wychowania m.in. o:

- podjęciu działań w celu pełnego dostosowania oferty kształcenia uczestników OHP w zawodach dostosowanych do potrzeb rynku pracy;
- prowadzeniu rekrutacji zgodnie z obowiązującymi procedurami w tym zakresie;
- podjęciu badań efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków;
- uzupełnieniu ksiąg obiektów budowlanych o dane wyszczególnione w § 5 rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie książki obiektu budowlanego.

Charakterystyka stanu prawnego

Ochotnicze Hufce Pracy zostały utworzone 13 czerwca 1958 r. Uchwałą Rady Ministrów Nr 201 w sprawie *organizowania i pracy ochotniczych hufców pracy Związku Młodzieży Socjalistycznej* (MP. Nr 56, poz. 322). Za główne zadanie OHP uznano niesienie pomocy w rozwijaniu gospodarki narodowej, stworzenie młodzieży możliwości zdobywania podstawowych wiadomości zawodowych oraz przeszkolenia wojskowego.

Ochotnicze Hufce Pracy w myśl art. 6 ust. 1 pkt 2 i ust. 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*⁵⁵ stały się jedną z instytucji rynku pracy i otrzymały nowe zadania w sferze rynku pracy dla młodzieży. W myśl rozdziału 5 (art. 11 – 17) Ochotnicze Hufce Pracy są państwową jednostką budżetową, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw pracy (Minister Pracy i Polityki Społecznej). Ochotnicze Hufce Pracy wykonują zadania państwa w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania (art. 12 ust. 1).

Specjalizują się w szczególności w działaniach na rzecz młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym oraz bezrobotnych do 25 roku życia. Do zadań głównych w świetle przepisów art. 12 ust. 2 ustawy należy m.in. umożliwienie młodzieży, która nie ukończyła szkoły podstawowej lub gimnazjum albo nie kontynuuje nauki po ukończeniu tych szkół, zdobycie kwalifikacji zawodowych oraz uzupełnienie wykształcenia podstawowego lub gimnazjalnego oraz umożliwienie młodzieży uzupełniania ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego.

Według § 19 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 maja 1996 r. *w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania*⁵⁶, młodocianemu w okresie nauki zawodu przysługuje wynagrodzenie obliczane w stosunku procentowym do przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce narodowej w poprzednim kwartale. W pierwszym roku nauki nie mniej niż 4 proc., w drugim – nie mniej niż 5 proc. i w trzecim – nie mniej niż 6 proc.

Jednym z zadań, nałożonym na Ochotnicze Hufce Pracy ustawą, było przejęcie od powiatowych urzędów pracy refundowania ze środków Funduszu Pracy, wynagrodzeń wypłacanych młodocianym pracownikom oraz składek na ubezpieczenie społeczne od refundowanych wynagrodzeń – art. 12 ust. 6 ustawy *o promocji zatrudnienia*. Celem refundacji jest dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnych rynków pracy oraz zachęcenie pracodawców do włączenia się w szerszym zakresie w szkolenie zawodowe młodzieży.

Należy zaznaczyć, że refundacja wynagrodzeń zgodnie z art. 8 ust. 1 pkt 15 ustawy *o promocji zatrudnienia*, może być dokonana jedynie w zawodach wymienionych w wykazie zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja. Do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy należy m.in. określanie, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 7 lit. b, wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja, o której mowa w art. 12 ust. 6, a wykaz zawodów podlega ogłoszeniu w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

W okresie objętym kontrolą szczegółowe zadania i organizację OHP określało rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. *w sprawie szczegółowych zadań i organizacji*

⁵⁵ Dz. U. z 2008 r., Nr 69, poz. 415 ze zm.

⁵⁶ Dz. U. Nr 60, poz. 278 ze zm.

*Ochotniczych Hufców Pracy*⁵⁷, zaś zasady organizacji kształcenia młodzieży zostały uregulowane w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie sposobu organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych⁵⁸.

Według § 2 rozporządzenia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy, m.in. OHP tworzą:

1. Komendant Główny OHP;
2. wojewódzcy komendanci OHP realizujący swoje zadania przy pomocy wojewódzkich komend OHP;
3. dyrektorzy centrów kształcenia i wychowania realizujący zadania przy pomocy centrów kształcenia i wychowania;
4. dyrektorzy ośrodków szkolenia zawodowego realizujący zadania przy pomocy ośrodków szkolenia zawodowego;
5. dyrektorzy centrów edukacji i pracy młodzieży realizujący zadania przy pomocy centrów edukacji i pracy młodzieży;
6. kierownicy ośrodków szkolenia i wychowania realizujący zadania przy pomocy ośrodków szkolenia i wychowania;
7. kierownicy rejonowych ośrodków szkolenia zawodowego młodzieży realizujący zadania przy pomocy rejonowych ośrodków szkolenia zawodowego młodzieży;
8. komendanci hufców pracy realizujący swoje zadania przy pomocy hufców pracy.

Do zadań OHP (§ 1 ust. 1) w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży należy m.in. w szczególności:

1. diagnozowanie potrzeb w zakresie objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży zaniedbanej wychowawczo i wymagającej specjalnej troski, niedostosowanej społecznie;
2. zapewnienie uczestnikom OHP warunków do kontynuowania kształcenia ogólnego i zawodowego;
3. zapewnienie młodzieży warunków do podwyższania kwalifikacji ogólnych i zawodowych, przekwalifikowania oraz zachęcanie do kształcenia ustawicznego;
4. badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP.

Zgodnie z § 9 ust. 2 pkt 2, 3 i 5 omawianego rozporządzenia Hufce pracy będące podstawowymi jednostkami OHP, realizują m.in. w szczególności zadania w zakresie:

- wychowania, profilaktyki i resocjalizacji młodzieży zagrożonej marginalizacją i niedostosowanej społecznie;
- umożliwienia uczestnikom OHP uzupełnienia wykształcenia ogólnego oraz zdobycia kwalifikacji zawodowych;
- współpracy z młodzieżowymi biurami pracy i urzędami pracy w znalezieniu zatrudnienia dla uczestników OHP.

⁵⁷ Dz. U. z 2005 r., Nr 6, poz. 41 ze zm. W dniu 2 sierpnia 2011 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy, które zastąpiło poprzednie rozporządzenie w tej sprawie (Dz. U. Nr 155, poz. 920).

⁵⁸ Dz. U. Nr 262, poz. 2604.

Komendant Główny OHP może wydawać akty o charakterze wewnętrznym (§ 4). W oparciu o ten przepis, Komendant Główny OHP corocznie wydaje zarządzenia *w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczych w Ochotniczych Hufcach Pracy*⁵⁹.

W oparciu o § 4 cyt. wyżej rozporządzenia Komendant Główny OHP wydał zarządzenie⁶⁰ *w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczych w Ochotniczych Hufcach Pracy*. W rozdziale I pt. *Zasady rekrutacji jednostek opiekuńczo-wychowawczych w aspekcie organizacyjnym*, Komendant Główny wskazał m.in., że zadaniem OHP jest wyrównywanie szans młodzieży znajdującej się w gorszej od rówieśników sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym w szczególności: pochodzących z obszarów wiejskich oraz dotkniętych ubóstwem. Wsparcie OHP polega na objęciu jej opieką wychowawczą i socjalną oraz umożliwieniem uzupełnienia wykształcenia oraz zdobyciu kwalifikacji poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy.

Sposób organizacji uzupełnienia wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych ustalono rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. (Dz. U. Nr 262, poz. 2604) wydanym w oparciu o art. 17 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2008 r., Nr. 69 poz. 415 ze zm.).

Według § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 9 listopada 2004 r. działania podejmowane przez OHP w celu umożliwienia uczestnikom uzupełnienia wykształcenia podstawowego, gimnazjalnego lub ponadgimnazjalnego wykształcenia ogólnego i zawodowego oraz zdobycie kwalifikacji zawodowych, które polegają m.in. na:

1. kierowaniu uczestników OHP do szkół i placówek, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. *o systemie oświaty*⁶¹;
2. kierowaniu uczestników OHP do instytucji szkoleniowych, o których mowa w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*;
3. kierowaniu uczestników OHP do pracodawców lub zatrudnianie ich w jednostkach OHP w celu odbycia przygotowania zawodowego, na zasadach określonych w odrębnych przepisach;
4. prowadzeniu zajęć praktycznych i praktyk zawodowych w warsztatach szkoleniowo-produkcyjnych funkcjonujących w jednostkach OHP realizujących zadania w zakresie kształcenia i wychowania uczestników OHP;
5. prowadzenie kształcenia w formach pozaszkolnych, w szczególności z wykorzystaniem modułowych programów szkolenia zawodowego.

Zgodnie z § 3 ust. 1 i 2 kształcenie uczestników OHP jest realizowane z uwzględnieniem jedności procesu dydaktycznego i wychowawczego oraz respektowania indywidualnych potrzeb

⁵⁹ Przykładowo na rok 2009 wydał zarządzenie (Nr 9 BOA z dnia 28 kwietnia 2009 r.) w sprawie wprowadzenia zasad i wytycznych organizacyjnych rekrutacji młodzieży do jednostek organizacyjnych o charakterze opiekuńczo-wychowawczych w Ochotniczych Hufcach Pracy. W rozdziale I pt. *Zasady rekrutacji jednostek opiekuńczo-wychowawczych w aspekcie organizacyjnym*, Komendant Główny zarządził m.in., że zadaniem OHP jest wyrównywanie szans młodzieży znajdującej się w gorszej od rówieśników sytuacji społeczno-ekonomicznej, w tym w szczególności: pochodzących z obszarów wiejskich oraz dotkniętych ubóstwem. Wsparcie OHP polega na objęciu jej opieką wychowawczą i socjalną oraz umożliwieniem uzupełnienia wykształcenia oraz zdobyciu kwalifikacji poszukiwanych na lokalnych rynkach pracy.

⁶⁰ Na rok 2009 Nr 9 BOA z dnia 28 kwietnia 2009 r.

⁶¹ Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 ze zm.

i możliwości uczestników. Dobór formy, kierunku i poziomu kształcenia uczestników OHP odbywa się z uwzględnieniem:

1. wieku, wykształcenia, cech psychofizycznych i zainteresowań uczestników OHP;
2. dostępnej oferty kształcenia i szkolenia;
3. szans na uzyskanie zatrudnienia po zakończeniu kształcenia.

W okresie objętym kontrolą szczegółowe zadania i organizację OHP określało także rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w sprawie *szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy*⁶², które zastąpiło poprzednie rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie *szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy*⁶³.

Do zadań OHP (§ 1 ust. 1) w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży należy m.in., w szczególności:

1. diagnozowanie potrzeb w zakresie objęcia działaniami opiekuńczo-wychowawczymi młodzieży zaniedbanej wychowawczo i wymagającej specjalnej troski, niedostosowanej społecznie, opóźnionej w cyklu kształcenia lub nierealizującej obowiązku szkolnego i obowiązku nauki;
2. zapewnienie uczestnikom OHP warunków do kontynuowania kształcenia ogólnego i zawodowego;
3. zapewnienie młodzieży warunków do podwyższania kwalifikacji ogólnych i zawodowych, przekwalifikowania oraz zachęcanie do kształcenia ustawicznego;
4. opracowywanie i realizacja programów profilaktycznych, wychowawczych i resocjalizacyjnych na rzecz młodzieży zagrożonej demoralizacją i wchodzącej w konflikt z prawem;
5. realizacja kompleksowych działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP oraz współdziałanie w tym zakresie z ich rodzicami lub opiekunami;
6. promowanie działalności opiekuńczo-wychowawczej OHP w środowiskach zagrożonych marginalizacją społeczną;
7. badanie efektywności działań opiekuńczo-wychowawczych wobec uczestników OHP, w szczególności przez zbieranie informacji o losach wychowanków OHP.

Do zadań OHP w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży (§ 1 ust. 2) należy:

1. nawiązywanie współpracy z pracodawcami i organizacjami zrzeszającymi pracodawców w celu pozyskiwania ofert pracy dla młodzieży bezrobotnej oraz uczniów i studentów;
2. prowadzenie pośrednictwa pracy dla młodzieży;
3. przygotowanie młodzieży do aktywnego zachowania na rynku pracy;
4. podejmowanie i wspieranie inicjatyw służących przeciwdziałaniu bezrobociu i wychowaniu w procesie pracy;
5. rozwijanie współpracy z organizacjami i instytucjami zagranicznymi oraz organizowanie międzynarodowej wymiany młodzieży;
6. organizowanie i prowadzenie szkoleń w ośrodkach szkolenia zawodowego.

Zagadnienia związane z bezpieczeństwem użytkowania obiektów budowlanych regulują przepisy rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 7 czerwca 2010 r. w sprawie *ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów*⁶⁴ („rozporządzenie z 7 czerwca

⁶² Dz. U. Nr 155, poz. 920. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 2 sierpnia 2011 r.

⁶³ Dz. U. z 2005 r., Nr 6, poz. 41 ze zm.

⁶⁴ Dz. U. Nr 109, poz. 719.

2010 r.”). Obowiązuje ono od 30.06.2010 r., a poprzednio kwestie te regulowało rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów⁶⁵ („rozporządzenie z 21 kwietnia 2006 r.”).

Przepisy techniczne w tej sprawie ustalono w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁶⁶ („rozporządzenie z 12 kwietnia 2002 r.”). Z treści jego wynika m.in., że strefę pożarową stanowi budynek albo jego część oddzielona od innych budynków lub innych części budynku elementami oddzielenia przeciwpożarowego, bądź też pasami wolnego terenu o szerokości nie mniejszej niż dopuszczalne odległości od innych budynków (§ 226).

Budynki oraz części budynków, stanowiące odrębne strefy pożarowe, określane jako ZL, zalicza się do jednej lub do więcej niż jedna spośród następujących kategorii zagrożenia ludzi:

1. ZL I - zawierające pomieszczenia przeznaczone do jednoczesnego przebywania ponad 50 osób niebędących ich stałymi użytkownikami, a nieprzeznaczone przede wszystkim do użytku ludzi o ograniczonej zdolności poruszania się;
2. ZL II - przeznaczone przede wszystkim do użytku ludzi o ograniczonej zdolności poruszania się, takie jak szpitale, żłobki, przedszkola, domy dla osób starszych;
3. ZL III - użyteczności publicznej, niezakwalifikowane do ZL I i ZL II;
4. ZL IV - mieszkalne;
5. ZL V - zamieszkania zbiorowego, niezakwalifikowane do ZL I i ZL II.

Zgodnie z § 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia z 7 czerwca 2010 r., użytkowane budynki istniejące gdy występujące w nim warunki techniczne nie zapewniają możliwości ewakuacji ludzi uznaje się za zagrażające życiu ludzi. Z art. 26 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej wynika że komendant powiatowy (miejski) PSP w razie stwierdzenia naruszenia przepisów przeciwpożarowych, uprawniony jest w drodze decyzji administracyjnej do wstrzymania eksploatacji pomieszczeń, obiektów lub ich części, jeżeli stwierdzone uchybienia mogą powodować zagrożenie życia ludzi, a decyzje w tych sprawach podlegają natychmiastowemu wykonaniu.

Według § 17 rozporządzenia z 7 czerwca 2010 r., wynika, że właściciel lub zarządca obiektu przeznaczonego dla ponad 50 osób będących jego stałymi użytkownikami, niezakwalifikowanego do kategorii zagrożenia ludzi ZL IV, powinien co najmniej raz na 2 lata przeprowadzać praktyczne sprawdzenie organizacji oraz warunków ewakuacji z całego obiektu, a zgodnie z § 17 ust. 4 właściciel lub zarządca obiektu powiadamia właściwego miejscowo komendanta powiatowego (miejskiego) PSP o terminie przeprowadzenia działań związanych z praktycznym sprawdzeniem organizacji oraz warunków ewakuacji, nie później niż na tydzień przed ich przeprowadzeniem (§ 13 ust. 2 obowiązującego wcześniej rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 21 kwietnia 2006 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów). Wg § 17 ust. 2 ww. rozporządzenia z dnia 7 czerwca 2010 r. w przypadku obiektów, w których cyklicznie zmienia się jednocześnie grupa powyżej 50 użytkowników, w szczególności: szkół, przedszkoli, internatów, domów studenckich, praktycznego sprawdzenia organizacji oraz warunków ewakuacji należy dokonać - co najmniej raz na rok, jednak w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące od dnia rozpoczęcia korzystania z obiektu przez nowych użytkowników.

⁶⁵ Dz. U. Nr 80, poz. 563.

⁶⁶ Dz. U. Nr 75, poz. 690 ze zm.

Obowiązki właścicieli (zarządców) obiektów budowlanych, odnośnie utrzymania tych obiektów we właściwym stanie technicznym oraz przeprowadzania okresowych kontroli w tym zakresie, uregulowane zostały w ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. *Prawo budowlane*⁶⁷(*prb*). Zgodnie z art. 61 pkt 1 ustawy, właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany utrzymywać i użytkować obiekt zgodnie z zasadami, o których mowa w art. 5 ust. 2 *prb*, tj. w sposób zgodny z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymywać w należyłym stanie technicznym i estetycznym, nie dopuszczając do nadmiernego pogorszenia jego właściwości użytkowych i sprawności technicznej, w szczególności w zakresie związanym z wymaganiami, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1-7. Obiekty budowlane powinny być w czasie ich użytkowania poddawane przez właściciela lub zarządcę okresowym kontrolom na zasadach określonych w art. 62 ust. 1, 1a i 1b oraz ust. 4-6 *prb*, z wyłączeniem przypadków określonych w art. 62 ust. 2 ustawy.

⁶⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623.

Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez Najwyższą Izbę Kontroli w trakcie kontroli nr P/12/149 p.t. „Działalność Ochotniczych Hufców Pracy” wśród absolwentów Ochotniczych Hufców Pracy z lat 2009–2011

Ankieta objęła następujące jednostki opiekuńczo-wychowawcze:

1. Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Wasilkowie
2. Środowiskowy Hufiec Pracy w Łomży
3. Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Starachowicach
4. Hufiec Pracy w Skarżysku Kamiennej
5. Europejskie Centrum Kształcenia i Wychowania w Roskoszy
6. Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Zamościu
7. Hufiec Pracy w Łukowie
8. Centrum Kształcenia i Wychowania w Gołdapi
9. Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Mrągowie
10. Hufiec Pracy w Ełku

L.p.	Pytania ankietowe	Liczba odpowiedzi	Procent
-	Rok urodzenia absolwenta		
	1988	1	0,4%
	1989	11	4,9%
	1990	32	14,3%
	1991	52	23,2%
	1992	75	33,5%
	1993	34	15,2%
	1994	13	5,8%
	nie udzielono odpowiedzi	6	2,7%
-	Płeć		
	<i>mężczyzna</i>	118	52,7%
	<i>kobieta</i>	100	44,6%
	nie udzielono odpowiedzi	6	2,7%
-	Miejsce zamieszkania		
	<i>miasto</i>	69	30,8%
	<i>wieś</i>	146	65,2%
	nie udzielono odpowiedzi	9	4,0%
-	Wykształcenie		
	<i>podstawowe</i>	57	25,4%
	<i>zasadnicze zawodowe</i>	126	56,3%
	<i>średnie zawodowe</i>	9	4,0%
	<i>średnie ogólnokształcące</i>	7	3,1%
	<i>inne (gimnazjalne)</i>	13	5,8%
	nie udzielono odpowiedzi	12	5,4%

L.p.	Pytania ankietowe	Liczba odpowiedzi	Procent
1.	Jednostka OHP w której pobierał(a) Pan/Pani naukę		
	<i>ośrodek szkolenia i wychowania</i>	62	27,7%
	<i>hufiec pracy</i>	78	34,8%
	<i>centrum kształcenia i wychowania</i>	66	29,5%
	nie udzielono odpowiedzi	8	3,6%
2.	Sposób zdobywania praktyki zawodowej w trakcie nauki w OHP		
	<i>zajęcia teoretyczne w OHP, zatrudnienie w rzemiośle</i>	91	40,6%
	<i>zajęcia teoretyczne w OHP, zatrudnienie w jednostce OHP</i>	79	35,3%
	<i>nauka z zakwaterowaniem w systemie stacjonarnym (z internatem)</i>	41	18,3%
	<i>inne</i>	8	3,6%
	nie udzielono odpowiedzi	46	20,5%
2a.	Kto wybrał pracodawcę (można zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź)		
	<i>zostałem zatrudniony/na w jednostce OHP</i>	66	29,5%
	<i>OHP pomogło zapewnić praktykę zawodową</i>	125	55,8%
	<i>sam znalazłem zatrudnienie w trakcie nauki w OHP</i>	36	16,1%
	<i>Inne</i>	8	3,6%
	nie udzielono odpowiedzi	2	0,9%
3.	Nazwa uzyskanych w trakcie nauki w OHP kwalifikacji zawodowych		
	murarz	14	6,3%
	kucharz i kucharz m. gastronomii	62	27,7%
	fryzjer	22	9,8%
	stolarz	25	11,2%
	sprzedawca	7	3,1%
	mechanik pojazdów samochodowych/blacharz	18	8,0%
	przysposobienie do zawodu	3	1,3%
	rachunkowość komputerowa	1	0,4%
	cukiernik	4	1,8%
	piekarz	5	2,2%
	technolog robót wykończeniowych	7	3,1%
	posadzkarz	1	0,4%
	ogrodnik	13	5,8%
	inne	21	9,4%
	nie udzielono odpowiedzi	21	9,4%
4.	Rok zakończenia nauki		
	<i>2009</i>	59	26,3%
	<i>2010</i>	63	28,1%
	<i>2011</i>	75	33,5%
	<i>kontynuują naukę dalej</i>	5	2,2%
	nie udzielono odpowiedzi	22	9,8%

L.p.	Pytania ankietowe	Liczba odpowiedzi	Procent
5.	Jaki był cel uczestnictwa Pana/Pani w OHP (można wybrać kilka odpowiedzi)		
	<i>ukończenie szkoły podstawowej</i>	4	1,8%
	<i>ukończenie gimnazjum</i>	91	40,6%
	<i>zdobycie kwalifikacji (przyuczenie do zawodu)</i>	171	76,3%
	<i>przekwalifikowanie (zmiana zawodu)</i>	3	1,3%
	<i>podwyższenie kwalifikacji zawodowych</i>	27	12,1%
	<i>uzyskanie uprawnień zawodowych/uzyskanie tytułu zawodowego</i>	82	36,6%
	<i>uzyskanie certyfikatu</i>	38	17,0%
	<i>podjęcie własnej działalności gospodarczej</i>	4	1,8%
	<i>przedłużenie okresu otrzymywania świadczenia (np. zasiłku, stypendium)</i>	2	0,9%
	<i>znalezienie pracy</i>	39	17,4%
	<i>inny</i>	4	1,8%
	nie udzielono odpowiedzi	2	0,9%
6.	Uczestnictwo Pana/Pani w OHP wynikało z:		
	<i>własnej inicjatywy (sam zgłosiłem/zgłosiłam się na szkolenie)</i>	158	70,5%
	<i>skierowania przez powiatowy urząd pracy</i>	7	3,1%
	<i>skierowania przez doradcę zawodowego w OHP</i>	20	8,9%
	<i>inne (jakie?)</i>	32	14,3%
	<i>decyzja rodziców</i>	8	3,6%
	<i>skierowanie przez szkołę</i>	20	8,9%
	<i>kurator/pedagog</i>	4	1,8%
	nie udzielono odpowiedzi	19	8,5%
7.	Gdzie znalazł(a) Pan/Pani informację na temat możliwości jakie daje OHP		
	<i>na tablicy ogłoszeń w jednostce OHP</i>	24	10,7%
	<i>na stronie internetowej OHP,</i>	46	20,5%
	<i>w trakcie lekcji w szkole informacji udzielał przedstawiciel OHP</i>	90	40,2%
	<i>w zakładzie pracy, w którym pracowałem/pracowałam</i>	12	5,4%
	<i>w ośrodku pomocy społecznej</i>	1	0,4%
	<i>inne (gdzie?)</i>	41	18,3%
	<i>znajomi</i>	20	8,9%
	<i>kurator/poradnia psychologiczno-pedagogiczna</i>	10	4,5%
	<i>rodzina</i>	2	0,9%
	<i>decyzja samodzielna</i>	9	4,0%
	nie udzielono odpowiedzi	0	0,0%
8.	Czy miał(a) Pan/Pani możliwość wyboru zawodu		
	<i>tak</i>	188	83,9%
	<i>nie</i>	26	11,6%
	<i>nie wiem</i>	4	1,8%
	nie udzielono odpowiedzi	6	2,7%

L.p.	Pytania ankietowe	Liczba odpowiedzi	Procent
8a.	Dlaczego wybrał(a) Pan/Pani właśnie ten zawód (można wybrać więcej niż 1 odpowiedź)		
	<i>zawsze chciałem/chciałam wykonywać ten zawód</i>	98	43,8%
	<i>większa szansa znalezienia pracy</i>	94	42,0%
	<i>zapotrzebowanie na fachowców w tej dziedzinie</i>	45	20,1%
	<i>sugestia doradcy zawodowego</i>	10	4,5%
	<i>tylko w takim zawodzie OHP mogło zapewnić mi naukę i praktykę zawodową</i>	37	16,5%
	<i>inne przyczyny</i>	7	3,1%
	nie udzielono odpowiedzi	4	1,8%
9.	Czy ukończył(a) Pan/Pani naukę w OHP i zdał(a) egzamin zawodowy		
	<i>tak</i>	197	87,9%
	<i>nie</i>	24	10,7%
	<i>jeżeli nie to dlaczego</i>	6	2,7%
	<i>złe przygotowanie do egzaminu</i>	6	2,7%
	nie udzielono odpowiedzi	3	1,3%
10.	Czy podjął Pan /podjęła Pani pracę po ukończeniu nauki w OHP		
	<i>nie, dlaczego</i>	133	59,4%
	<i>ze względu na bezrobocie</i>	58	25,9%
	<i>ze względu na złe przygotowanie do zawodu</i>	10	4,5%
	<i>ze względu na dalszą naukę</i>	35	15,6%
	<i>ze względu na wychowanie dziecka</i>	10	4,5%
	<i>wyjazd za granicę</i>	3	1,3%
	<i>brak doświadczenia w zawodzie</i>	2	0,9%
	<i>inne</i>	15	6,7%
	<i>tak, (w jakim zawodzie i w jakim czasie po ukończeniu szkolenia)</i>	69	30,8%
	<i>do 3-ch miesięcy</i>	36	16,1%
	<i>do roku</i>	19	8,5%
	<i>od roku do 1,5 roku</i>	12	5,3%
	<i>dwa 2 lata po ukończeniu nauki</i>	2	0,9%
	nie udzielono pełnej odpowiedzi	11	4,9%
10a.	Jeżeli tak to czy podjęta praca była w zawodzie uzyskanym w OHP		
	<i>nie</i>	41	18,3%
	<i>tak</i>	49	21,9%
	nie udzielono odpowiedzi	134	59,8%
11.	Czy zdobyty zawód był (można zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź)		
	<i>zupełnie nieprzydatny, nie mogę znaleźć pracy w tym zawodzie</i>	27	12,1%
	<i>częściowo przydatny, brakuje mi niektórych umiejętności</i>	65	29,0%
	<i>przydatny</i>	93	41,5%
	<i>dokładnie taki jaki oczekiwałem</i>	41	18,3%
	<i>inne</i>	6	2,7%
	nie udzielono odpowiedzi	3	1,3%

L.p.	Pytania ankietowe	Liczba odpowiedzi	Procent
12.	Czy jakaś jednostka OHP interesowała się losami Pana/Pani po zakończeniu nauki zawodu		
	<i>nie</i>	177	79,0%
	<i>tak (w jaki sposób nawiązano kontakt i czego dotyczył)</i>	30	13,4%
	<i>o sytuacji życiowej absolwenta</i>	17	7,6%
	<i>inne</i>	13	5,8%
	nie udzielono odpowiedzi	17	7,6%
13.	Czy kontakt był jednorazowy czy wielorazowy		
	<i>tak, jednorazowy</i>	47	21,0%
	<i>częściej niż raz</i>	26	11,6%
	nie udzielono odpowiedzi	151	67,4%
14.	Czy OHP interesowały się czy Pan/Pani znalazła pracę		
	<i>tak</i>	61	27,2%
	<i>nie</i>	156	69,6%
	nie udzielono odpowiedzi	7	3,1%
15.	Czy po ukończeniu OHP zaproponowano Panu/Pani dodatkowe szkolenia		
	<i>tak</i>	48	21,4%
	<i>nie</i>	169	75,4%
	nie udzielono odpowiedzi	7	3,1%
16.	Czy po ukończeniu nauki odbył/ła Pan/Pani dodatkowe szkolenie		
	<i>tak</i>	34	15,2%
	<i>nie</i>	184	82,1%
	nie udzielono odpowiedzi	6	2,6%
17.	Czy skorzystał Pan/Pani z tego szkolenia w OHP		
	<i>tak</i>	21	9,4%
	<i>nie</i>	119	53,1%
	nie udzielono odpowiedzi	84	37,5%
18.	Czy znalazł Pan/Pani pracę po ukończeniu tego szkolenia		
	<i>tak</i>	16	7,1%
	<i>nie</i>	119	53,1%
	nie udzielono odpowiedzi	89	39,7%

Wykaz jednostek skontrolowanych i osób kierujących tymi jednostkami, a także ocen skontrolowanej działalności zawartych w wystąpieniach pokontrolnych

Lp.	Jednostka Skontrolowana	Imię i nazwisko kierownika jednostki kontrolowanej	Ocena skontrolowanej działalności	Jednostka organizacyjna NIK, przeprowadzająca kontrolę
1.	Podlaska Wojewódzka Komenda OHP w Białymstoku	Wieńczysław Andrzej Targ	pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura w Białymstoku
2.	Centrum Edukacji i Pracy w Łomży	Henryk Krajewski	pozytywna z nieprawidłowościami	
3.	Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Wasilkowie	Krystyna Antonowicz	pozytywna z uchybieniami	
4.	Środowiskowy Hufiec Pracy w Łomży	Grażyna Dembek	pozytywna z uchybieniami	
1.	Świętokrzyska Wojewódzka Komenda OHP w Kielcach	Jerzy Górski	pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura w Kielcach
2.	Centrum Edukacji i Pracy w Kielcach	Mirosław Gocał	pozytywna z nieprawidłowościami	
3.	Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Starachowicach	Lucyna Prokop	pozytywna z nieprawidłowościami	
4.	Hufiec Pracy w Skarżysku Kamiennej	Konrad Sokół	pozytywna z nieprawidłowościami	
1.	Komenda Główna OHP w Warszawie	Jerzy Mormul Marian Najdychor	pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura w Lublinie
2.	Europejskie Centrum Kształcenia i Wychowania w Roskoszy	Stanisław Podymski	pozytywna z nieprawidłowościami	
3.	Lubelska Wojewódzka Komenda OHP	Tomasz Piecak	pozytywna z nieprawidłowościami	
4.	Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Lublinie	Zbigniew Sprycha	pozytywna z nieprawidłowościami	
5.	Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Zamościu	Jerzy Piszcz	pozytywna z nieprawidłowościami	
6.	Hufiec Pracy w Łukowie	Jolanta Cieślak	pozytywna z nieprawidłowościami	
1.	Centrum Kształcenia i Wychowania w Gołdapi	Sylwester Graczyk	pozytywna z nieprawidłowościami	Delegatura w Olsztynie
2.	Warmińsko-Mazurska Wojewódzka Komenda OHP w Olsztynie	Jarosław Dzioba	pozytywna z nieprawidłowościami	
3.	Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży w Elblągu	Iwona Pekura	pozytywna	
4.	Ośrodek Szkolenia i Wychowania w Mrągowie	Tadeusz Gorzki	pozytywna z nieprawidłowościami	
5.	Hufiec Pracy w Elku	Agnieszka Sadowska	pozytywna z uchybieniami	

W kontroli przyjęto stosowanie przy ocenianiu 4-stopniowej skali z następującą gradacją ocen: pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna.

Wykaz ważniejszych aktów prawnych dotyczących kontrolowanej działalności

1. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o *promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o *finansach publicznych* (Dz. U. Nr 157, poz. 1240 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 29 września 1994 o *rachunkowości* (Dz. U. z 2009 r. Nr 152, poz. 1223 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – *Prawo budowlane* (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o *dozorze technicznym* (Dz. U. Nr 122, poz. 1321 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. – *Prawo zamówień publicznych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 17 grudnia 2004 r. o *odpowiedzialności za naruszenie dyscypliny finansów publicznych* (Dz. U. z 2005 r. Nr 14, poz. 114 ze zm.).
8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 30 grudnia 2004 r. w *sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy* (Dz. U. z 2005 r. Nr 6, poz. 41 ze zm.).
9. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. w *sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy* (Dz. U. Nr 155, poz. 920).
10. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w *sprawie sposobu organizacji uzupełniania wykształcenia ogólnego młodzieży w Ochotniczych Hufcach Pracy oraz zdobywania przez nią kwalifikacji zawodowych* (Dz. U. Nr 262, poz. 2604.).
11. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2007 r. w *sprawie refundowania ze środków Funduszu Pracy wynagrodzeń młodocianym pracownikom* (Dz. U. z 2007 r. Nr 77, poz. 518 ze zm.).
12. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w *sprawie książki obiektu budowlanego* (Dz. U. Nr 120, poz. 1134.).

Wykaz organów i podmiotów, którym przekazano informację o wynikach kontroli

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej
4. Prezes Rady Ministrów
5. Przewodniczący Sejmowej Komisji ds. Kontroli Państwowej
6. Przewodniczący Sejmowej Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży
7. Przewodniczący Sejmowej Komisji Polityki Społecznej i Rodziny
8. Senacka Komisja Nauki, Edukacji i Sportu
9. Senacka Komisja Rodziny i Polityki Społecznej
10. Minister Pracy i Polityki Społecznej
11. Minister Edukacji Narodowej
12. Szef Centralnego Biura Antykorupcyjnego
13. Szef Biura Bezpieczeństwa Narodowego
14. Komendant Główny OHP
15. Marszałek Województwa Podlaskiego
16. Marszałek Województwa Świętokrzyskiego
17. Marszałek Województwa Lubelskiego
18. Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego
19. Wojewoda Podlaski
20. Wojewoda Świętokrzyski
21. Wojewoda Lubelski
22. Wojewoda Warmińsko-Mazurski